

คู่มือการทำบัญชี

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประสงค์ เจนตุนาวัฒน์

- บธ.บ. (การบัญชี)
- บธ.ม. (บริหารธุรกิจ-การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสาปาง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

คำนำ

การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 หมวด 7 ว่าด้วยการทำบัญชีและการตรวจสอบบัญชี ข้อ 47 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำงบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดภายในระยะเวลา 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปี

คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นคู่มือในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ทำหน้าที่ทำบัญชี และผู้ที่สนใจขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ใช้ศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการประเมิน และเพื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ใช้เป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำหน้าที่ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับงานการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ประคอง เจนคุณาวัดณ์

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

1. คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อ
 - 1.1 ให้ผู้ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้เป็นแนวทางในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.2 ให้ผู้ที่สนใจขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมขอเข้ารับการทดสอบเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 1.3 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้
 - บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - บทที่ 2 บัญชีชุดที่ 1 เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”
 - บทที่ 3 บัญชีชุดที่ 2 เงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ บัญชี 2”
บัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3”
3. คู่มือสามารถปรับให้สอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย วิธีและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป
4. ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้คู่มือ คือ ความรู้เกี่ยวกับ หลักการบัญชีเบื้องต้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
คำชี้แจงการใช้คู่มือ	ข
สารบัญ	ค
บทที่ 1	
ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	1
วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
วัตถุประสงค์ของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
ความหมายของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	5
วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
ประเภทของบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
บทที่ 2	
บัญชีชุดที่ 1 เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”	7
ความหมายของบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”	8
แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”	8
การจัดทำบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”	9
รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี	12
ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้	22
งบทดลอง	24
งบการเงิน	28
การปิดบัญชี	30
การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ	31
บทที่ 3	
บัญชีชุดที่ 2 เงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2”	35
บัญชีเงินกู้ที่ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3”	36
ความหมายของบัญชีเงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2”	36
แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชี 2 บัญชีอื่น	36
การจัดทำบัญชี 2 และบัญชีอื่น	37
รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี	40
ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้	57
งบทดลอง	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
งบการเงิน	64
การปิดบัญชี	67
การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ	70
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551	75
ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552	98
ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555	99

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เนื้อหาสาระ

1. ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. วัตถุประสงค์ของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. ความหมายของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. ประเภทของบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ความเป็นมาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ชุมชนไว้เพื่อใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนได้ด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ร่วมกันจัดตั้งขึ้นเอง เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศ ในอนาคต ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ บรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วนของชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนทั่วประเทศ

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่งผลต่อสังคม เศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ ดังนี้

1. ด้านสังคม เป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สร้างแหล่งเงินของตนเองจากการคิดเอง ตัดสินใจเองและทำเองเพื่อพึ่งพาตนเองในอนาคต
2. ด้านเศรษฐกิจ มีการกระจายเงินทุนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการสร้างงานในธุรกิจของชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานที่เข้มแข็งและยั่งยืน
3. ด้านการเมือง ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำมาใช้ในชุมชนของตนเอง
4. ด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดความสามัคคี ความเอื้ออาทร และการกระจายความเสมอภาคในชุมชน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถือเป็นนโยบายที่รัฐบาลเอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนในระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง ส่งผลให้การกินดีอยู่ดีของประชาชนทั่วประเทศดีขึ้น การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล เริ่มจากรัฐบาลสนับสนุนงบประมาณให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ผ่าน “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เป็นเงินทุนหมุนเวียน แบ่งออกเป็นกองทุน ๆ ละ 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) เพื่อสมาชิกในชุมชน เสริมสร้างการพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาของตนเอง รัฐบาลจัดส่งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปฝึกอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในการบริหารจัดการกองทุนที่ได้รับมา ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน เกิดความช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตามวิถีชุมชนและวัฒนธรรมระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการยกระดับกองทุนให้มีความเท่าเทียมกัน ต่อมารัฐบาลได้ดำเนินโครงการเพิ่มเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่บริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีก 2-3 โครงการ จนปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบางแห่งมีเงินทุนหมุนเวียนเฉพาะส่วนที่รัฐบาลสนับสนุนมากกว่า 2,000,000 บาท (สองล้านบาทถ้วน)

สมาชิกในหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันจัดตั้ง “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้ “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ร่วมกันบริหารจัดการเงินกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้หรือประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน หรือสำนักงานกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี
4. รับสมาชิก และจัดทำทะเบียนสมาชิก
5. จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด
6. พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิก หรือกองทุนหมู่บ้านอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด
7. ทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
8. จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

9. สํารวจ และจัดทําข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ตลอดจนข้อมูลและการดําเนินการเกี่ยวกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

10. พิจารณาดําเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดของสมาชิกและหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

11. ดําเนินการอื่นใดเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

12. ติดตาม และประเมินผลการดําเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

13. รายงานผลการดําเนินการ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้านให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

14. ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนดหรือมอบหมาย

ดําเนินการใด ๆ ตามข้อ 10 ให้ใช้จ่ายจากเงินรายได้ของ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ซึ่งมีเงินที่ได้รับจัดสรรจาก “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ”

ตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามข้อ 8 และตามระเบียบ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ข้อ 46 กำหนดให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทําบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด และจัดทํารายการรับ-จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างน้อยเดือนละครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทําสรุปผลการดําเนินงานประจำปี รายงานต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องจัดให้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน บัญชีและการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก และข้อ 47 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทํางบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดภายในระยะเวลา 120 วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปี ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรรหาผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อขอความเห็นชอบในการทําหน้าที่ตรวจสอบและประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้ตรวจสอบ

ข้อมูลทางการเงิน บัญชี และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกองทุน ให้ผู้ตรวจสอบบัญชีจัดทำบันทึกรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ตามแบบที่คณะกรรมการกำกับดูแลการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เสนอคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อรับรองผลการตรวจสอบบัญชี โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด รวมถึงประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ ตามที่เห็นสมควร คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบบัญชี และให้ผู้ตรวจสอบบัญชี ทำบันทึกผลการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิกและสาธารณชน

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องแต่งตั้งผู้ตรวจสอบภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชีและการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก ผู้ตรวจสอบภายในที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่งตั้ง มีอำนาจหน้าที่เพียงการตรวจประเมินประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจรับรองงบการเงินประจำปี ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่อย่างใด

2. วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง การเก็บรวบรวม บันทึก จำแนกและทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับกิจกรรมในรูปตัวเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินที่เป็นประโยชน์แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ใช้เกณฑ์เงินตราที่รัฐรายได้และค่าใช้จ่าย และทำตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 การทำบัญชีเป็นการทำงานที่เกี่ยวกับรายการเหตุการณ์ ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่สามารถจดบันทึกไว้ในรูปของตัวเงิน มีการปฏิบัติเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนของการเลือกและการเก็บรวบรวม หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในรูปของตัวเงินไว้ในสมุดบันทึกรายการขั้นต้น โดยพิจารณาว่ารายการที่เกิดขึ้นเป็นรายการที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องนำมาบันทึกหรือไม่และเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานที่ใช้บันทึกบัญชีเพื่อใช้ในการตรวจสอบ

2. การจดบันทึกและการวัดมูลค่า หมายถึง การนำข้อมูลเอกสารจากขั้นตอนแรกมาบันทึก รายการทางบัญชีหรือรายการค้าและเหตุการณ์ ซึ่งจะต้องเป็นรายการหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว มาบันทึกลงในสมุดบัญชี เรียกว่า “สมุดบันทึกรายการขั้นต้น” คือ “สมุดบัญชีรายรับ” และ “สมุดบัญชี รายจ่าย” โดยแสดงแสดงมูลค่าของรายการที่บันทึกตามเอกสารหลักฐานที่นำมาบันทึกบัญชี

3. การจำแนกหมวดหมู่ หมายถึง การแยกประเภทรายการที่ได้จดบันทึกไว้ในสมุดบันทึก รายการขั้นต้นออกเป็นหมวดหมู่ไว้ในสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย เรียกว่า “สมุดแยกประเภททั่วไป” เพื่อหายอดคงเหลือของทุกรายการ โดยการจำแนกประเภทบัญชีเป็นสินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย แล้วผ่านรายการเกี่ยวกับลูกหนี้ไปสมุดแยกประเภทย่อย เรียกว่า “บัญชีรายตัวลูกหนี้”

4. การสรุปผลและการรายงานข้อมูลทางการเงิน หมายถึง การสรุปรวบรวมผลการดำเนินงาน ที่เกิดขึ้น จากการบันทึกบัญชีซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดทำบัญชี จะจัดทำในวันสิ้นงวดบัญชี โดยนำรายการที่เกิดจากการจำแนกหมวดหมู่ มาสรุปผลดำเนินงานและแสดงฐานะทางการเงินของ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เรียกว่าการจัดทำ “งบการเงิน” ประกอบด้วย “งบกำไรขาดทุน” และ “งบแสดงฐานะทางการเงิน”

5. การวิเคราะห์และแปลความหมาย หมายถึง การนำผลการดำเนินงานที่ได้จากการ สรุปผล และการจัดทำรายงานข้อมูลทางการเงินมาวิเคราะห์ และแปลความหมาย การวิเคราะห์และ แปลความหมายจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมข้อมูลทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 เพื่อใช้เป็นคู่มือในการอบรมหรือให้ความรู้ แก่ผู้ที่จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.2 เพื่อให้ผู้ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำบัญชี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ได้มาตรฐานตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติกำหนด

3.2 เพื่อให้ผู้ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้เป็นคู่มือในการทำบัญชีกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. ความหมายของคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึง เอกสารที่ใช้อำนวยความสะดวก ประกอบการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบด้วยความรู้ แนวทางวิธีการเกี่ยวกับการ ทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5. วัตถุประสงค์ของการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.1 เพื่อให้การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5.2 เพื่อสร้างระบบการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าเป็นไปตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

5.3 เพื่อจัดสรรกำไรสุทธิเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และเป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละแห่ง

5.4 เพื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ใช้ข้อมูลในการวางแผนพัฒนากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

6. ประเภทของบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กิจกรรมทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แบ่งตามลักษณะที่มาของเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล ผ่านสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือเงินที่ได้มาจากการระดมทุน หรือเงินรับฝากจากสมาชิกหรือเงินอื่น ๆ

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องจัดทำตามประเภทของกิจกรรมทางการเงินของเงินทุนแต่ละประเภท ตามหลักการบัญชีที่รับรอง โดยใช้เกณฑ์เงินสดและเป็นไปตามข้อกำหนดของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามประเภทของกิจกรรมทางการเงิน ดังนี้

1. บัญชีชุดที่ 1 เงินจัดสรรจากรัฐบาล เรียกว่า “บัญชี 1”
2. บัญชีชุดที่ 2 เงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ เรียกว่า “บัญชี 2”
3. บัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน เรียกว่า “บัญชี 3”
4. บัญชีสถาบันการเงินชุมชน เรียกว่า “บัญชี 4”
5. บัญชีโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ เรียกว่า “บัญชีพระราชรัฐ”

คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เล่มนี้เขียนรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 2 บัญชี ดังนี้

1. บัญชีชุดที่ 1 หมายถึง เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”
2. บัญชีชุดที่ 2 หมายถึง เงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ บัญชี 2” และบัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3” รวมเรียกว่า “บัญชีอื่น”

บทที่ 2

บัญชีชุดที่ 1 เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”
2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”
3. การจัดทำบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”
4. รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี
5. ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้
6. งบทดลอง
7. งบการเงิน
8. การปิดบัญชี
9. การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

1. ความหมายของบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

บัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” หมายถึง รายการต่าง ๆ ที่เกิดจากเงินทุนที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (หนึ่งล้านบาท) และ/หรือได้รับจัดสรรเพิ่มทุน ระยะที่ 1 (AAA) จำนวน 100,000 บาท (หนึ่งแสนบาท) เพิ่มทุนระยะที่ 2 จำนวน 200,000-600,000 บาท (สองแสนถึงหกแสนบาท) และเพิ่มทุนระยะที่ 3 จำนวน 1,000,000 บาท (หนึ่งล้านบาท) รวมถึงดอกเบี้ยทุกรายการที่เกิดจากเงินทุนที่ได้รับจัดสรรนี้จะประมวลผลไว้ด้วยกันทั้งหมด คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” แยกจากเงินบัญชีอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นเงินทุนแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนำไปเป็นเงินทุนให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกู้ยืม เพื่อนำไปลงทุนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้และเป็นประโยชน์แก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้คิดดอกเบี้ยได้ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ที่สำคัญและแตกต่างจากแนวปฏิบัติโดยทั่วไป คือ ห้ามนำเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” พร้อมดอกเบี้ยที่เกิดจาก “บัญชี 1” จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานระหว่างปีโดยเด็ดขาด หากมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องจัดหาเงินสำรองจากบัญชีอื่นหรือตรงจ่ายค่าใช้จ่ายไปก่อน ภายหลังจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ให้เบิกเงินกำไรสุทธิส่วนที่จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทดแทนเงินที่ตรงจ่ายไปก่อนได้

เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” มีจำนวน 1 ล้านบาท หรืออาจมากกว่า 1 ล้านบาท (หากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับจัดสรรเพิ่ม) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้เกิดดอกผลเพิ่มทุน และคงเงินต้นให้อยู่กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตลอดไป

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” มีดังนี้

1. เปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร บัญชี 1 แยกจากเงินประเภทอื่น ๆ
2. ไม่ถือเงินสดในมือ (ยกเว้นกองทุนหมู่บ้านมีระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อกำหนด ให้ถือเงินสดได้

โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด)

3. จ่ายเงินกู้ผ่านธนาคารเข้าบัญชีผู้กู้ (ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2555 ให้อำนาจคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสามหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสามหมื่นบาท ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไปแต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนเจ็ดหมื่นห้าพันบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติได้รายหนึ่งจำนวนไม่เกินหนึ่งหมื่นห้าพันบาท)

4. รับคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยและค่าปรับ (หากมี) นำฝากธนาคารทันที

5. ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้จ่ายจากกำไรสุทธิประจำปีจัดสรรเพื่อการนี้ หากมีค่าใช้จ่ายระหว่างปี ให้จ่ายจากเงินสำรองก้อนอื่น

6. จัดทำงบทดลอง เพื่อตรวจสอบและเพื่อสะดวกในการจัดทำงบการเงิน

7. ปิดบัญชีตามปีปฏิทิน (ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 หมวด 7 การทำบัญชีและการตรวจสอบ ข้อ 46 กำหนดวันสิ้นปีบัญชี คือ วันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี)

8. จัดทำงบกำไรขาดทุนเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างน้อยปีละครั้ง

9. จัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน เพื่อให้ทราบฐานะทางการเงินของกองทุนและชุมชนเมืองในวันสิ้นงวดบัญชี

10. จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

11. การจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อสมทบกองทุนและจัดสรรเพื่อประกันความเสี่ยงต้องคงยอดไว้ในบัญชีเงินฝากธนาคารอย่างต่อเนื่อง ตามระเบียบของสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

12. การจัดสรรกำไรสุทธิยอดอื่น ๆ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อมีการเบิกจ่ายให้ตรวจหลักฐานใบสำคัญการจ่ายเงินให้ถูกต้อง

3. การจัดทำบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

การจัดทำบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” เพื่อนำเสนอองการเงินให้กับหลายฝ่ายที่ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อมูลทางบัญชีจำเป็นต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน มีความเชื่อถือได้ และปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้ทำหน้าที่จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีความรู้พื้นฐานทางการบัญชีและศึกษาหลักการ วิธีการจัดทำบัญชีเพิ่มเติม

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บัญชีชุดที่ 1 บัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” เกี่ยวข้องกับเอกสารและสมุดบัญชี วงจรบัญชี หมวดบัญชี ผังบัญชี และรายการค้า ดังนี้

3.1 เอกสารและสมุดบัญชี

เอกสาร หมายถึง หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ สมุดเงินฝากธนาคาร สัญญาเงินกู้ และสำเนาใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

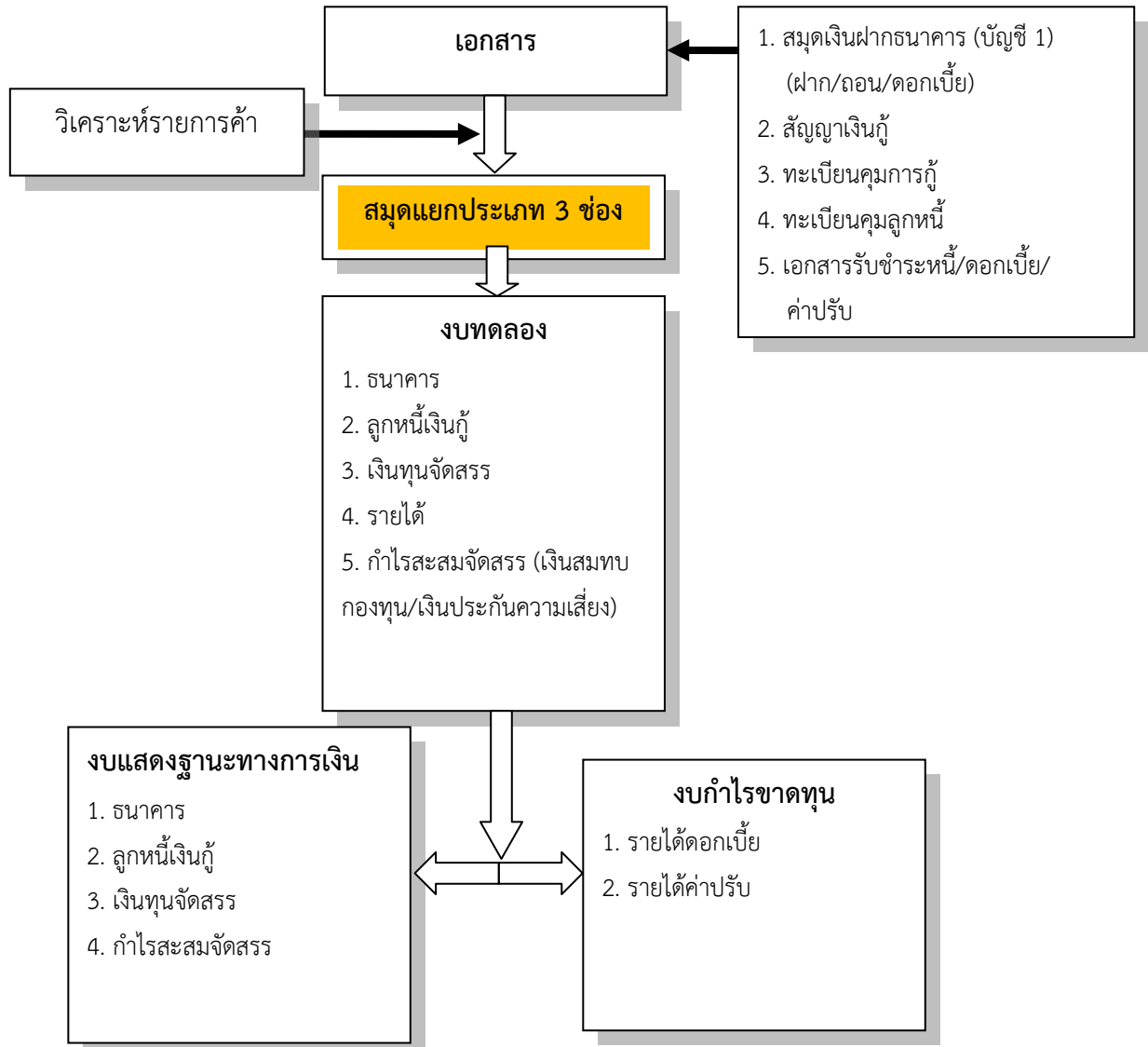
สมุดบัญชี หมายถึง แบบฟอร์มที่ใช้บันทึกรายการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ สมุดที่ใช้บันทึกบัญชี และงบการเงิน เป็นต้น

เนื่องจากโดยส่วนใหญ่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นผู้ที่มิมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม และอาจเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้เขียนจึงหาวิธีการเพื่อให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบทำบัญชีทำงานได้สะดวกและง่ายขึ้น จึงได้นำ “สมุดแยกประเภท 3 ช่อง” มาใช้บันทึกรายการต่าง ๆ เพื่อง่ายและลดขั้นตอนการทำบัญชี

3.2 วงจรบัญชี

วงจรบัญชี หมายถึง ขั้นตอนการจัดทำบัญชีตามลำดับก่อนหลัง เขียนเป็นแผนภาพวงจรบัญชีได้ ดังนี้

แผนภาพวงจรบัญชี

3.3 หมวดบัญชี

หมวดบัญชี หมายถึง การรวบรวมสิ่งๆที่เหมือนกันและมีความหมายเหมือนกัน ไว้ในหมวดเดียวกัน เช่น เงินสด ลูกหนี้เงินกู้ เงินฝากธนาคาร เป็นสิ่งที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเจ้าของและครอบครอง จึงถือเป็นสินทรัพย์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดเป็น “หมวดสินทรัพย์” เป็นต้น เพื่อสะดวกในการบันทึกบัญชีและง่ายต่อการจัดทำรายงาน แบ่งหมวดบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ได้ 5 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนแต่มีมูลค่า ซึ่งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นเจ้าของ ได้แก่ บัญชีเงินสด (ถ้ามี) บัญชีเงินฝากธนาคาร และบัญชีลูกหนี้

หมวดที่ 2 หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องจ่ายชำระคืนแก่บุคคลภายนอกในอนาคต (สำหรับบัญชีเงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ไม่มีบัญชีหมวดหนี้สิน)

หมวดที่ 3 ทุนหรือส่วนของผู้ถือหุ้น หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกองทุนหมู่บ้าน หลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว เรียกว่า สินทรัพย์สุทธิ ได้แก่ เงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล และกำไรสะสม

หมวดที่ 4 รายได้ หมายถึง ดอกผลหรือผลตอบแทนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมตามปกติของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ รายได้ดอกเบี้ย รายได้ค่าปรับ เป็นต้น

หมวดที่ 5 ค่าใช้จ่าย หมายถึง ต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สำหรับบัญชีเงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ไม่มีบัญชีหมวดค่าใช้จ่าย)

3.4 ผังบัญชี

ผังบัญชี หมายถึง การแสดงการจำแนกบัญชีออกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้ตัวเลขเป็นตัวกำกับของบัญชี ตามหมวดบัญชียุ่่น ๆ จะกำกับด้วยตัวเลข 2 หรือ 3 หลัก ตามปริมาณบัญชี ดังนี้

หมวด	ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี
1 สินทรัพย์	เงินสด	11
	เงินฝากธนาคาร	12
	ลูกหนี้เงินกู้	13
2 หนี้สิน (ไม่มี)		
3 ส่วนของผู้ถือหุ้น	ทุนจัดสรรจากรัฐบาล	31
	กำไรสะสม	32
4 รายได้	รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ	41
5 ค่าใช้จ่าย (ไม่มี)		

4. รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี

4.1 รายการค้า

รายการค้า หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการโอนเงิน หรือสิ่งที่มีมูลค่าเป็นเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับบุคคลภายนอก

รายการค้า ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. สมุดเงินฝากธนาคาร ใช้สำหรับการรับโอนเงินจัดสรรจากรัฐบาล การถอนเงินให้ผู้กู้ ถอนกำไรสุทธิจัดสรร การนำเงินที่ได้รับชำระหนี้จากผู้กู้พร้อมดอกเบี้ย/ค่าปรับ ฝากธนาคาร
2. สัญญาเงินกู้ เป็นหลักฐานใช้บันทึกบัญชีการจ่ายเงินกู้ให้ผู้กู้
3. รายงานการประชุม เพื่อดูหลักฐานให้สอดคล้องกับสัญญาเงินกู้
4. หลักฐานการรับชำระหนี้เงินกู้ เช่น สำเนาใบเสร็จรับเงิน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เพื่อดูข้อกำหนดการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี และอื่น ๆ

จำแนกรายการค้าออกเป็น รายการรับ และรายการจ่าย ดังนี้

รายการรับ

1. รับเงินจัดสรรเงินทุนครั้งแรกจากรัฐบาล/รับจัดสรรเพิ่ม
2. รับชำระหนี้เงินกู้จากลูกหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน
3. รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
4. รับดอกเบี้ยเงินกู้จากลูกหนี้เงินกู้กองทุนหมู่บ้าน
5. รับชำระค่าปรับ/ค่าธรรมเนียม

รายการจ่าย

1. จ่ายเงินกู้ยืมแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
2. นำเงินฝากธนาคาร (แนวทางปฏิบัติไม่ถือเงินสดไว้ในมือ)
3. จ่ายเงินกำไรสุทธิจัดสรร (ยกเว้น “เงินจัดสรรสมทบกองทุน” และ “เงินประกัน

ความเสี่ยง” ต้องคงไว้ในบัญชี 1)

4.2 การวิเคราะห์รายการค้า

การวิเคราะห์รายการค้า หมายถึง การพิจารณาว่า รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นจำนวนเท่าใด นำรายการที่เกิดจากเอกสารตามขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ว่ารายการที่เกิดขึ้นมีผลต่อบัญชีใด อย่างไร เช่น รายการรับเงินทุนจัดสรร ทำให้ เงินฝากธนาคาร เพิ่ม และ เงินทุนจัดสรร เพิ่ม เป็นต้น

หลักการบัญชีจะกำหนดช่องเพื่อบันทึกการเพิ่มขึ้น หรือลดลง ของบัญชีต่าง ๆ ที่เกิดจากการวิเคราะห์รายการค้า ไว้ 2 ช่อง ดังนี้

ช่องเดบิต คือ ช่องจำนวนเงินที่อยู่ด้านซ้าย

ช่องเครดิต คือ ช่องจำนวนเงินที่อยู่ด้านขวา

การวิเคราะห์รายการค้า จะมีผลต่อบัญชีด้านเดบิต หรือ ด้านเครดิต ตามหมวดบัญชี ดังนี้

หมวด	ชื่อบัญชี	เลขที่ บัญชี	เดบิต (ด้านซ้าย)	เครดิต (ด้านขวา)
สินทรัพย์	เงินสด	11	เพิ่ม	ลด
	เงินฝากธนาคาร	12	เพิ่ม	ลด
	ลูกหนี้เงินกู้	13	เพิ่ม	ลด
หนี้สิน (ไม่มี)				
ส่วนของเจ้าของ	ทุนจัดสรรจากรัฐบาล	31	ลด	เพิ่ม
	กำไรสะสม	32	ลด	เพิ่ม
รายได้	รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ	41	ลด	เพิ่ม
ค่าใช้จ่าย (ไม่มี)				

ผลการวิเคราะห์รายการค้า

รายการค้า	เดบิต (ด้านซ้าย)	เครดิต (ด้านขวา)
1. รับเงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล	เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)	เงินทุนจัดสรร (เพิ่ม)
2. โอนเงินกู้ให้ผู้กู้	ลูกหนี้เงินกู้ (เพิ่ม)	เงินฝากธนาคาร (ลด)
3. รับดอกเบี้ยเงินฝากจากธนาคาร	เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)	รายได้ดอกเบี้ย (เพิ่ม)
4. รับชำระเงินกู้จากลูกหนี้ (นำฝาก)	เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)	ลูกหนี้เงินกู้ (ลด)
5. รับดอกเบี้ยเงินกู้จากลูกหนี้ (นำฝาก)	เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)	รายได้ดอกเบี้ย (เพิ่ม)
6. รับค่าปรับ (นำฝาก)	เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)	รายได้ค่าปรับ (เพิ่ม)
7. ปิดบัญชีรายได้เข้ากำไรสะสม	รายได้ดอกเบี้ย (ลด) รายได้ค่าปรับ (ลด)	กำไรสะสม (เพิ่ม)
8. จัดสรรกำไรสุทธิ	กำไรสะสม (ลด)	กำไรสะสมจัดสรร (เพิ่ม)
9. ถอนกำไรสะสมจัดสรร	กำไรสะสมจัดสรร (ลด)	เงินฝากธนาคาร (ลด)

4.3 การบันทึกบัญชี

การบันทึกรายการ หมายถึง การจัดเรื่องราวเกี่ยวกับรายการค้าของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่วิเคราะห์ลงในสมุดบัญชีที่กำหนด ให้ได้ยอดบัญชีต่าง ๆ เพื่อหาผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน

สมุดบัญชีที่ใช้สำหรับการบันทึกรายการบัญชีทั่วไป มีทั้งสมุดบันทึกรายการขั้นต้นและสมุดบันทึกรายการชั้นปลาย เนื่องจากการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกิดรายการค้าที่ไม่แตกต่างกันและรายการค้าที่เกิดขึ้นตลอดปีมีจำนวนไม่มาก ผู้เขียนจึงเลือกใช้สมุดบัญชีแยกประเภทเพื่อบันทึกรายการตามคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมุดบัญชีแยกประเภท หมายถึง บัญชีที่รวบรวมการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นไว้เป็นหมวดหมู่จัดเรียงลำดับตามผังบัญชี บัญชีแยกประเภทแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. บัญชีแยกประเภททั่วไป เหมาะสำหรับกิจการขนาดใหญ่ที่มีรายการค้ามาก
2. บัญชีแยกประเภทแบบแสดงยอดคงเหลือ หรือเรียกว่า “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง”

เป็นบัญชีแยกประเภทที่แบ่งออกเป็น 3 ช่องหลักที่จำเป็น ได้แก่ ช่องเดบิต ช่องเครดิต และช่องยอดคงเหลือ นอกจากนี้ยังมีช่องอื่น ๆ เช่น ช่องวันที่ รายการ เป็นต้น เพื่อบันทึกข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การบันทึกรายการตามคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเล่มนี้ จะใช้ “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” บันทึกรายการที่เกิดขึ้นทุกรายการ เพราะ “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” เป็นทั้งสมุดบันทึกรายการขั้นต้น และสมุดบันทึกรายการชั้นปลาย สะดวกและเหมาะสมกับการบันทึกรายการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง มีลักษณะดังนี้

ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดบัญชีแยกประเภท 3 ช่อง ให้ครบทุกบัญชีเมื่อได้ผลการวิเคราะห์รายการค้าแล้ว ให้นำผลการวิเคราะห์บันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้อง

บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง มีชื่อบัญชี และเลขที่บัญชีกำกับ ประกอบด้วยช่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่องวันที่ ใช้บันทึกวันที่ ที่เกิดรายการค้า
2. ช่องรายการ ใช้บันทึกคำอธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับรายการค้าที่เกิด
3. ช่องเดบิต ใช้บันทึก รายการ สินทรัพย์ (เพิ่ม) และ ส่วนของเจ้าของ (ลด)
4. ช่องเครดิต ใช้บันทึก รายการ สินทรัพย์ (ลด) และส่วนของเจ้าของ (เพิ่ม)
5. ช่องยอดคงเหลือ ใช้บันทึกยอดคงเหลือตามรายการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ชื่อบัญชี.....

เลขบัญชี.....

วันที่	รายการ	เดบิต		เครดิต		ยอดคงเหลือ	

ตัวอย่างการบันทึกรายการค้า

สมมติ กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน มียอดคงเหลือบัญชีจากงบทดลองหลังจัดสรรกำไร ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2559

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินสด	11	-	-		
เงินฝากธนาคาร	12	212,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้	13	910,000	-		
เงินทุนจัดสรร	31			1,000,000	-
กำไรสะสม	41			122,000	-
		1,122,000	-	1,122,000	-

บัญชีแยกประเภทจะแสดงรายละเอียด ดังนี้

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					910,000	-

บัญชีเงินทุนจัดสรร

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					122,000	-

รายการที่ 1 เมื่อ 1 ม.ค. 60 รับเงินทุนจัดสรรจากรัฐบาลผ่านธนาคาร 1,000,000 บาท
ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม) เงินทุนจัดสรร (เพิ่ม)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-

บัญชีเงินทุนจัดสรร

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล			1,000,000	-	2,000,000	-

รายการที่ 2 เมื่อ 31 ม.ค. 60 โอนเงินให้ผู้กู้ 600,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ ลูกหนี้เงินกู้ (เพิ่ม) เงินฝากธนาคาร (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					910,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้	600,000	-			1,510,000	-

รายการที่ 3 เมื่อ 30 มิ.ย. 60 รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 1,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม)

รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ (เพิ่ม)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,000	-			613,000	-

บัญชีรายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-

รายการที่ 4 เมื่อ 1 ก.ค. 60 รับชำระหนี้จากผู้กู้ 200,000 บาท และรับดอกเบี้ย 12,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม) ลูกหนี้เงินกู้ (ลด) รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ (เพิ่ม)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,000	-			613,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้	200,000	-			813,000	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้	12,000	-			825,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					910,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้ให้ผู้กู้	600,000	-			1,510,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้			200,000	-	1,310,000	-

บัญชีรายได้ดอกเบีย/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบียเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-
1 ก.ค.60	รับดอกเบียเงินกู้			12,000	-	13,000	-

รายการที่ 5 เมื่อ 5 ก.ค. 60 รับค่าปรับ 2,000 บาท นำฝากธนาคาร

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม) รายได้ดอกเบีย/ค่าปรับ (เพิ่ม)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-
30 มิ.ย.60	รับดอกเบียเงินฝากธนาคาร	1,000	-			613,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้	200,000	-			813,000	-
	รับดอกเบียเงินกู้	12,000	-			825,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ	2,000	-			827,000	-

บัญชีรายได้ออกเบี้ย/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-
1 ก.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้			12,000	-	13,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ			2,000	-	15,000	-

รายการที่ 6 เมื่อ 31 ธ.ค. 60 รับดอกเบี้ย 3,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม) รายได้ออกเบี้ย/ค่าปรับ (เพิ่ม)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,000	-			613,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้	200,000	-			813,000	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้	12,000	-			825,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ	2,000	-			827,000	-
31 ธ.ค.60	รับดอกเบี้ย	3,000	-			830,000	-

บัญชีรายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-
1 ก.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้			12,000	-	13,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ			2,000	-	15,000	-
31 ธ.ค.60	รับดอกเบี้ย			3,000	-	18,000	-

5. ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้

ทะเบียนคุมลูกหนี้ หมายถึง บัญชีย่อยที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงยอดการกู้ การชำระหนี้ และยอดคงเหลือของลูกหนี้เงินกู้รายตัว

บัญชีย่อยที่ใช้คุมรายละเอียดลูกหนี้รายตัว กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถใช้แบบฟอร์ม “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” บันทึกรายการเคลื่อนไหวของลูกหนี้เงินกู้ได้

ตัวอย่าง สมมติ 1 มกราคม 2560 มีลูกหนี้เงินกู้ยืมมา 50,000 บาท ประกอบด้วย นายสมชาย 20,000 บาท และ นางกระแสด 30,000 บาท

วันที่ 31 มีนาคม 2560 กองทุนหมู่บ้านโอนเงินกู้จำนวน 60,000 บาท ให้ผู้กู้ 2 ราย ๆ ละ 30,000 บาท บัญชีแยกประเภทลูกหนี้เงินกู้แสดงยอด ดังนี้

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					50,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้ให้ผู้กู้	60,000	-			110,000	-

ต้นงวดบัญชี กองทุนหมู่บ้านมียอดลูกหนี้เงินกู้คงเหลือยกมา 2 ราย ให้เปิดบัญชี “ลูกหนี้รายตัว” ด้วยยอดยกมาของลูกหนี้ และเมื่อบันทึกรายการใน “บัญชีลูกหนี้เงินกู้” เรียบร้อยแล้วให้ผ่านรายการจาก “บัญชีลูกหนี้เงินกู้” ไป “บัญชีลูกหนี้รายตัว” หรือ “บัญชีย่อย” ตามรายละเอียดลูกหนี้ แต่ละราย และยอดรวมของบัญชีย่อยทุกบัญชีรวมกันต้องเท่ากับยอดคงเหลือใน “บัญชีลูกหนี้เงินกู้” ตัวอย่าง “บัญชีลูกหนี้รายตัว” หรือ “บัญชีย่อย” มีดังนี้

นายสมชาย

วันที่	รายการ	เพิ่ม		ลด		ยอดคงเหลือ	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					20,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้	30,000	-			50,000	-

นางการะเกด

วันที่	รายการ	เพิ่ม		ลด		ยอดคงเหลือ	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					30,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้	30,000	-			60,000	-

ต่อมา 1 กรกฎาคม 2560 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รับชำระหนี้เงินกู้จากผู้กู้ 35,000 บาท เป็นของนายสมชาย 15,000 บาท และ นางการะเกด 20,000 บาท

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					50,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้ให้ผู้กู้	60,000	-			110,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้			35,000	-	75,000	-

แสดงรายละเอียด “บัญชีลูกหนี้รายตัว” หรือ “บัญชีย่อย” ดังนี้

นายสมชาย

วันที่	รายการ	เพิ่ม		ลด		ยอดคงเหลือ	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					20,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้	30,000	-			50,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้			15,000	-	35,000	-

นางการะเกด

วันที่	รายการ	เพิ่ม		ลด		ยอดคงเหลือ	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					30,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้	30,000	-			60,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้			20,000	-	40,000	-

บัญชีรายตัวลูกหนี้ เป็นเพียงบัญชีแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลูกหนี้เงินกู้ ซึ่งยอดลูกหนี้เงินกู้ทุกราย รวมกันต้องเท่ากับบัญชีลูกหนี้เงินกู้ซึ่งถือเป็นบัญชีคุมยอดลูกหนี้เงินกู้

6. งบทดลอง

เมื่อสิ้นงวดบัญชี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้บันทึกบัญชีทุกรายการครบถ้วนแล้ว ให้ปิดบัญชีประเมินผลการดำเนินงาน และหายยอดคงเหลือของบัญชีที่เกี่ยวข้องเพื่อเริ่มต้นงวดบัญชีถัดไป โดยจัดทำ “งบทดลอง” ก่อนการปิดบัญชี

งบทดลอง หมายถึง งบที่จัดทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกรายการ ตามระบบบัญชีคู่ ทำทุกครั้งก่อนทำงบการเงิน แบบฟอร์มงบทดลอง มีดังนี้

กองทุนหมู่บ้าน.....

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	

ขั้นตอนการทำงานงบทดลอง มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบทดลอง ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
- 2) ชื่อบอกว่า “งบทดลอง”
- 3) วันที่ ที่จัดทำงบทดลอง

คู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ส่วนตัวงบทดลอง ประกอบด้วย

- 1) ช่อง “ชื่อบัญชี” ระบุชื่อบัญชี เรียงตามเลขที่บัญชี
- 2) ช่อง “เลขที่บัญชี” ระบุเลขที่บัญชีตามชื่อบัญชี
- 3) ช่อง “เดบิต” บันทึกยอดคงเหลือของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้าน “เดบิต”
- 4) ช่อง “เครดิต” บันทึกยอดคงเหลือของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้าน “เครดิต”

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้บันทึกรายการที่เกิดขึ้นในบัญชีแยกประเภทครบถ้วนแล้ว ให้จัดทำงบทดลองขึ้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี โดยนำยอดคงเหลือ ณ วันที่ทำงบบของทุกบัญชีมาจัดทำงบทดลอง

ตามตัวอย่างข้างต้น บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง ณ วันสิ้นงวดบัญชีแสดงรายละเอียดดังนี้

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					212,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล	1,000,000	-			1,212,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้			600,000	-	612,000	-
30 มี.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	1,000	-			613,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้	200,000	-			813,000	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้	12,000	-			825,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ	2,000	-			827,000	-
31 ธ.ค.60	รับดอกเบี้ย	3,000	-			830,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					910,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินกู้ให้ลูกค้า	600,000	-			1,510,000	-
1 ก.ค.60	รับคืนเงินกู้			200,000	-	1,310,000	-

บัญชีเงินทุนจัดสรร

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-
	รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล			1,000,000	-	2,000,000	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					122,000	-

บัญชีรายได้ออกเบี้ย/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-
1 ก.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้			12,000	-	13,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ			2,000	-	15,000	-
31 ธ.ค.60	รับดอกเบี้ย			3,000	-	18,000	-

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินฝากธนาคาร	12	830,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้	13	1,310,000	-		
ทุนจัดสรรจากรัฐบาล	31			2,000,000	-
กำไรสะสม	32			122,000	-
รายได้ออกเบี้ย/ค่าปรับ	41			18,000	-
		2,140,000	-	2,140,000	-

ถ้ายอดรวมของงบทดลองทั้ง 2 ข้าง เท่ากัน ถือได้ว่าการบันทึกบัญชีมีโอกาสถูกต้อง แต่ถ้ายอดรวมของงบทดลองทั้ง 2 ข้าง ไม่เท่ากันถือว่าการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ต้องค้นหาสาเหตุการผิดพลาดแล้วแก้ไขให้ถูกต้อง

7. งบการเงิน

งบการเงิน เป็นรายงานทางบัญชีที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา เพื่อใช้ในการตัดสินใจด้านการเงิน และแสดงฐานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน และ งบแสดงฐานะการเงิน การจัดทำงบการเงิน ให้นำยอดคงเหลือบัญชีต่าง ๆ จาก “งบทดลอง” มาจำแนกตามหมวดบัญชีเพื่อจัดทำ ดังนี้

7.1 งบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในรอบปี ประกอบด้วย บัญชีรายได้ เพียงบัญชีเดียว

ขั้นตอนการทำงานงบกำไรขาดทุน มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย
 - 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
 - 2) ชื่อบอกว่า “งบกำไรขาดทุน”
 - 3) งวดบัญชีของงบกำไรขาดทุน
2. ส่วนตัวงบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ เรียงตามเลขที่บัญชี

จากตัวอย่างข้างต้น จัดทำ “งบกำไรขาดทุน” ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน
งบกำไรขาดทุน
สำหรับงวด 1 ปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	จำนวนเงิน	
รายได้		
รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ	18,000	-
รวมรายได้	18,000	-

7.2 งบแสดงฐานะทางการเงิน

งบแสดงฐานะทางการเงิน เป็นงบแสดงฐานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ณ วันที่ทำงบแสดงฐานะการเงิน (ในอดีตเรียกว่า “งบดุล”) ประกอบด้วย บัญชีเงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ เงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล และ กำไรสะสม

ขั้นตอนการทำงานบแสดงฐานะทางการเงิน มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบแสดงฐานะทางการเงิน ประกอบด้วย
 - 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
 - 2) ชื่อบอกว่า “งบแสดงฐานะทางการเงิน”
 - 3) วันที่ ที่จัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน
2. ส่วนตัวงบแสดงฐานะทางการเงิน ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้
 - 1) ส่วนสินทรัพย์ ประกอบด้วย เงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร และ ลูกหนี้
 - 2) ส่วนของเจ้าของ ประกอบด้วย เงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถจัดทำ “งบแสดงฐานะทางการเงิน” ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน
งบแสดงฐานะทางการเงิน
เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี เดบิต	เครดิต	
สินทรัพย์		
เงินฝากธนาคาร	830,000	-
ลูกหนี้เงินกู้	1,310,000	-
รวมสินทรัพย์	2,140,000	-
ส่วนของผู้ถือหุ้น		
ทุนจัดสรรจากรัฐบาล	2,000,000	-
กำไรสะสม	ยอดยกมา 122,000.-	
	บวก กำไรสุทธิ 18,000.-	-
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	2,140,000	-

8. การปิดบัญชี

การปิดบัญชี หมายถึง การโอนบัญชีรายได้ไปบัญชีกำไรสะสม เพื่อปิดรายได้ที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบันเตรียมจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนการปิดบัญชีเงินทุนจัดสรร หรือ “บัญชี 1” ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองไม่ยุ่งยาก เนื่องจากมีเฉพาะบัญชีหมวดรายได้ ให้ปิดยอดรวมของรายได้เข้าบัญชีกำไรสะสมทั้งหมด ตามตัวอย่างข้างต้น ปิดบัญชีรายได้เข้าบัญชีกำไรสะสม ได้ดังนี้

รายการที่ 7 เมื่อ 31 ธ.ค. 60 ปิดบัญชีรายได้ดอกเบี้ยว/ค่าปรับ เข้าบัญชีกำไรสะสม

การปิดบัญชีรายได้ เข้าบัญชีกำไรสะสม จะกระทำในวันสิ้นงวดบัญชีเพื่อสรุปผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบัน และโอนปิดเข้าบัญชีกำไรสะสม รอการจัดสรร

จากตัวอย่าง บัญชีรายได้ดอกเบี้ยว/ค่าปรับ มีจำนวนทั้งสิ้น 18,000 บาท โอนปิดเข้าบัญชีกำไรสะสม ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ กำไรสะสม (เพิ่ม) รายได้ดอกเบี้ยว/ค่าปรับ (ลด)

บัญชีรายได้ดอกเบี้ยว/ค่าปรับ

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
30 มิ.ย.60	รับดอกเบี้ยวเงินฝากธนาคาร			1,000	-	1,000	-
1 ก.ค.60	รับดอกเบี้ยวเงินกู้			12,000	-	13,000	-
5 ก.ค.60	รับค่าปรับ			2,000	-	15,000	-
31 ธ.ค.60	รับดอกเบี้ยว			3,000	-	18,000	-
	โอนปิดบัญชีรายได้	18,000	-			-	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					122,000	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีรายได้			18,000	-	140,000	-

9. การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

9.1 การจัดสรรกำไรสุทธิ

การจัดสรรกำไรสุทธิ หมายถึง การแบ่งสรรกำไรสุทธิประจำปีตามวงบัญชีของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามข้อกำหนดในระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กำไรสุทธิหรือดอกผลที่ได้จากการนำเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” ให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกู้ยืม นำไปจัดสรรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีนโยบายให้จัดสรรกำไรสุทธิ ดังนี้

1. เงินประกันความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้จัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด ให้สะสมและคงยอดไว้ในบัญชี 1

2. เงินสมทบกองทุน ให้จัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด ให้สะสมและคงยอดไว้ในบัญชี 1

3. กำไรสุทธิตัวส่วนที่เหลือจัดสรรและเบิกใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมมติว่า กองทุนหมู่บ้านกำหนดอัตราการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีไว้ ดังนี้

1. สมทบกองทุนหมู่บ้าน	10%
2. ประกันความเสี่ยง	10%
3. เฉลี่ยคืนสมาชิก	20%
4. ตอบแทนคณะกรรมการ	30%
5. สาธารณประโยชน์	30%

จากตัวอย่างข้างต้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกำไรสุทธิ ประจำปี จำนวน 18,000 บาท จัดสรร ได้ดังนี้

1. สมทบกองทุนหมู่บ้าน	1,800 บาท
2. ประกันความเสี่ยง	1,800 บาท
3. เฉลี่ยคืนสมาชิก	3,600 บาท
4. ตอบแทนคณะกรรมการ	5,400 บาท
5. สาธารณประโยชน์	5,400 บาท

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องคงยอดจัดสรรรายการที่ 1-2 จำนวน 3,600 บาท สะสมไว้ในบัญชี และสามารถถอนกำไรสุทธิที่จัดสรร รายการที่ 3,4,5 รวมทั้งสิ้น 14,400 บาท จากเงินฝากธนาคารเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่จัดสรรได้ หากยังไม่ได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่จัดสรร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอาจนำเงินจำนวนดังกล่าวฝากไว้ที่ “บัญชี 2”

รายละเอียดยอดกำไรสะสมที่จัดสรร ควรแสดงรายละเอียดประกอบ จากตัวอย่างข้างต้น สมมติว่า 1 มกราคม 2560 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมียอดยกมาของกำไรสะสมจัดสรร ดังนี้

ลำดับ	รายการจัดสรร	ยอดยกมา 1 มกราคม 2560	ยอดจัดสรรปี 2560 31 ธ.ค. 2560	รวมยอดจัดสรร 31 ธ.ค. 2560
1	ประกันความเสี่ยง	61,000.-	1,800.-	62,800.-
2	สมทบกองทุน	61,000.-	1,800.-	62,800.-
3	เฉลี่ยคืนสมาชิก	-	3,600.-	3,600.-
4	เฉลี่ยคืนสมาชิก	-	5,400.-	5,400.-
5	สาธารณประโยชน์	-	5,400.-	5,400.-
	รวมทั้งสิ้น	122,000.-	18,000.-	140,000.-

9.2 งบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

งบทดลองหลังจัดสรรกำไร หมายถึง งบทดลองที่แสดงยอดคงเหลือของบัญชีต่าง ๆ หลังจัดสรรกำไร และถอนกำไรสุทธิที่จัดสรรออกจากบัญชีเงินฝากธนาคารเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว

งบทดลองหลังถอนเงินกำไรจัดสรรแล้ว จะแสดงยอดบัญชีเป็นปัจจุบัน เป็นประโยชน์ต่อการเริ่มต้นทำบัญชีในงวดบัญชีถัดไป

จากตัวอย่าง จัดทำงบทดลองหลังจัดสรรกำไร ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินฝากธนาคาร	12	830,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้	13	1,310,000	-		
ทุนจัดสรรจากรัฐบาล	31			2,000,000	-
กำไรสะสม	32			140,000	-
		2,140,000	-	2,140,000	-

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีแล้ว ถือว่าเป็นอันสิ้นสุดการจัดทำบัญชีของปี 2560 และให้นำยอดคงเหลือจากงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีที่ได้จัดทำขึ้นเป็นยอดคงเหลือยกไปเพื่อเริ่มจัดทำบัญชีในปีถัดไป

สมมติ 7 มกราคม 2561 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถอนกำไรสะสม รายการที่ 3-5 จำนวน 14,400 บาท เพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่จัดสรร การบันทึกบัญชีทำได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (ลด) กำไรสะสม (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.61	ยอดยกมา					830,000	-
7 ม.ค.61	ถอนเงินกำไรสะสมจัดสรร			14,400	-	815,600	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.61	ยอดยกมา					140,000	-
7 ม.ค.61	ถอนเงินกำไรสะสมจัดสรร	14,400	-			125,600	-

รายละเอียดกำไรสะสมจัดสรรแสดงยอดหลังถอนกำไรสะสมไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ลำดับ	รายการจัดสรร	ยอดยกมา 1 มกราคม 2561	ถอนกำไรสะสม จัดสรร	กำไรสะสมจัดสรร คงเหลือ
1	ประกันความเสี่ยง	62,800.-	1,800.-	62,800.-
2	สมทบกองทุน	62,800.-	1,800.-	62,800.-
3	เฉลี่ยคืนสมาชิก	3,600.-	3,600.-	-
4	เฉลี่ยคืนสมาชิก	5,400.-	5,400.-	-
5	สาธารณประโยชน์	5,400.-	5,400.-	-
	รวมทั้งสิ้น	140,000.-	18,000.-	125,600.-

บทที่ 3

บัญชีชุดที่ 2 เงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2” บัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3”

เนื้อหาสาระ

1. ความหมายของบัญชีเงินค่าหุ้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2” และบัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3”
2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชี 2 และบัญชีอื่น
3. การจัดทำบัญชี 2 และบัญชีอื่น
4. รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี
5. ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้
6. งบทดลอง
7. งบการเงิน
8. การปิดบัญชี
9. การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

1. ความหมายของบัญชีเงินค้ำหั้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2”

และบัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3”

บัญชีเงินค้ำหั้น เงินออมทรัพย์สัจจะ เรียกว่า “บัญชี 2” หมายถึง บัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ไม่ใช่เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1” รวมถึงดอกผลทุกรายการที่เกิดจากเงินค้ำหั้น เงินออมทรัพย์สัจจะ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเฉพาะเงินค้ำหั้น เงินออมทรัพย์สัจจะ หรือ “บัญชี 2” แยกจากบัญชีเงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

บัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน เรียกว่า “บัญชี 3” หมายถึง บัญชีเงินกู้ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกันกู้จากสถาบันการเงิน เพื่อนำมาให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกู้ รวมถึงดอกผลทุกรายการที่เกิดจากบัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3” คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเฉพาะเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน หรือ “บัญชี 3” แยกจากบัญชีเงินฝากประเภทอื่น ๆ

การบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานเกี่ยวกับ บัญชีเงินค้ำหั้น เงินออมทรัพย์สัจจะ เรียกว่า “บัญชี 2” และ บัญชีเงินกู้ต่อยอดจากสถาบันการเงิน เรียกว่า “บัญชี 3” ให้จัดทำไว้ในสมุดบัญชีชุดเดียวกัน และจัดทำรายงานชุดเดียวกัน คือ “บัญชีชุดที่ 2” เรียกว่า “บัญชี 2 และบัญชีอื่น”

2. แนวปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชี 2 และบัญชีอื่น

การปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีชุดที่ 2 นี้ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้อำนาจแก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บริหารจัดการให้เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่กำหนดขึ้นอย่างเคร่งครัด ดังนี้

เปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร “บัญชี 2” และ “บัญชี 3” แยกจากกัน

1. รายการเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกิดจากเงิน “บัญชี 2” และ “บัญชี 3” ปฏิบัติตามหลักการบัญชี ที่รับรองทั่วไปโดยใช้เกณฑ์เงินสด (ถือว่ารายการค้าเกิดขึ้นเมื่อจ่ายเงินสดหรือเงินฝากธนาคาร)

2. อนุมัติเงินกู้ โอนเงินกู้ให้ผู้กู้และรับชำระหนี้เงินกู้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. จ่ายค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ให้ปฏิบัติตามตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. จัดทำบททดลอง เพื่อตรวจสอบและเพื่อสะดวกในการจัดทำงบการเงิน

5. ปิดบัญชีตามปีปฏิทิน (31 ธันวาคม)

คู่มือการทำบัญชีและการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

6. จัดทำงบกำไรขาดทุนเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างน้อยปีละครั้ง
7. จัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน เพื่อให้ทราบถึงฐานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในวันสิ้นงวดบัญชี
8. จัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. การจัดทำบัญชี 2 และบัญชีอื่น

การจัดทำบัญชี 2 และบัญชีอื่นเพื่อนำเสนองบการเงินให้กับหลายฝ่ายที่ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อมูลทางบัญชีจำเป็นต้องมีความถูกต้อง ครบถ้วน มีความเชื่อถือได้ และปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ผู้ทำหน้าที่จัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองควรมีความรู้พื้นฐานทางการบัญชีและศึกษาหลักการ วิธีการจัดทำบัญชีเพิ่มเติม

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บัญชีชุดที่ 2 และบัญชีอื่น เกี่ยวข้องกับเอกสารและสมุดบัญชี วงจรบัญชี หมวดย่อยบัญชี ผังบัญชี และรายการค้า ดังนี้

3.1 เอกสารและสมุดบัญชี

เอกสาร หมายถึง หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมทางการเงินหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ สมุดเงินฝากธนาคาร สัญญาเงินกู้ ทะเบียนเงินฝากสัจจะของสมาชิก สัญญาเงินกู้จากสถาบันการเงิน และสำเนาใบเสร็จรับเงิน เป็นต้น

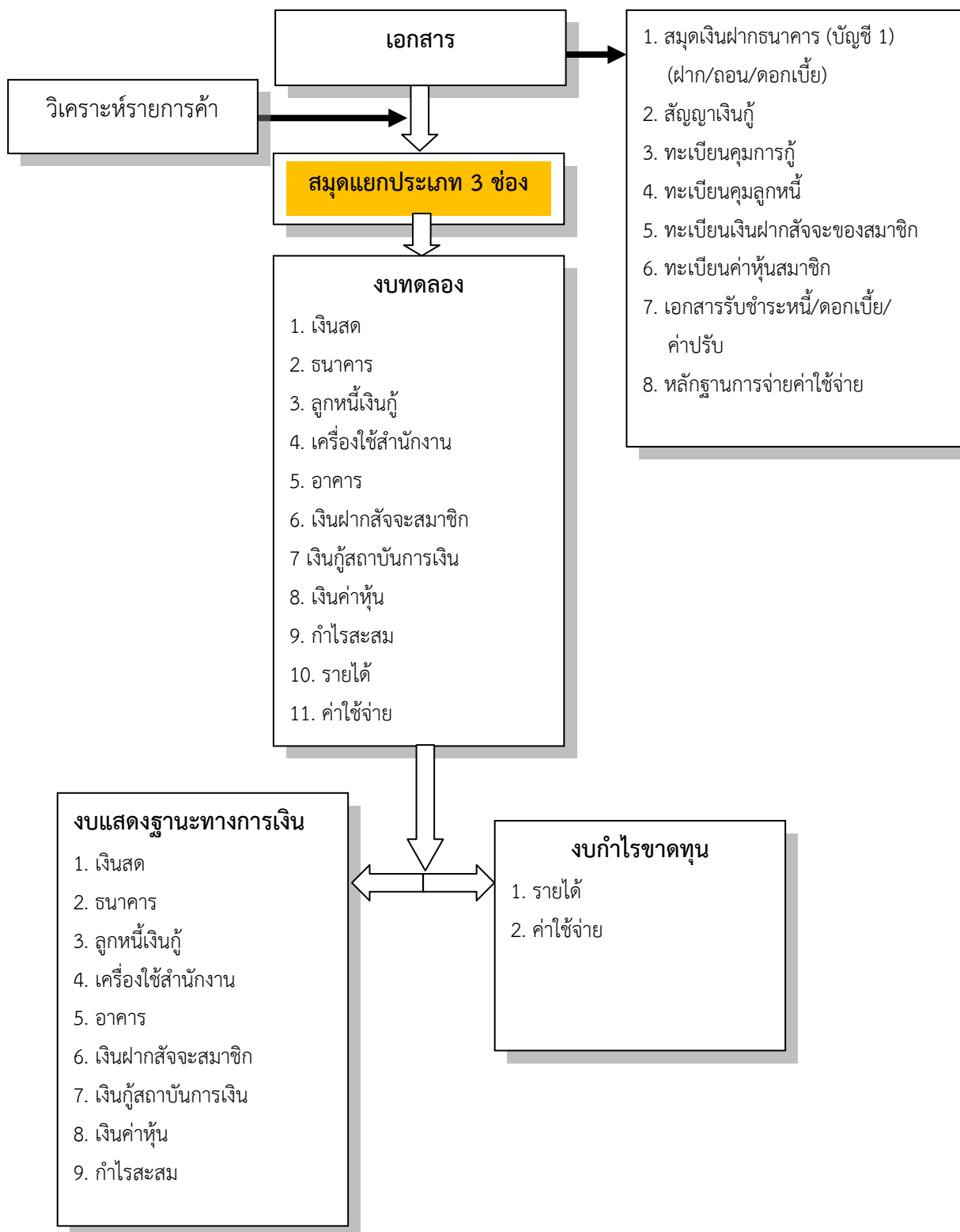
สมุดบัญชี หมายถึง แบบฟอร์มที่ใช้บันทึกรายการเปลี่ยนแปลงทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ สมุดที่ใช้บันทึกบัญชี และงบการเงิน เป็นต้น

เนื่องจากโดยส่วนใหญ่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นผู้ที่มีจิตอาสาในการทำงานเพื่อส่วนรวม และอาจเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญในการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้เขียนจึงหาวิธีการเพื่อให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบทำบัญชีทำงานได้สะดวกและง่ายขึ้น จึงได้นำ “สมุดแยกประเภท 3 ช่อง” มาใช้บันทึกรายการต่าง ๆ เพื่อง่ายและลดขั้นตอนการทำบัญชี เนื่องจากรายการค้าของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้นในรอบปีบัญชี

3.2 วงจรบัญชี

วงจรบัญชี หมายถึง ขั้นตอนการจัดทำบัญชีตามลำดับก่อนหลัง เขียนเป็นแผนภาพวงจรบัญชีได้ ดังนี้

แผนภาพวงจรบัญชี

3.3 หมวดบัญชี

หมวดบัญชี หมายถึง การรวบรวมสิ่งๆที่เหมือนกันและมีความหมายเหมือนกัน ไว้ในหมวดเดียวกัน เช่น เงินสด ลูกหนี้เงินกู้ เงินฝากธนาคาร เป็นสิ่งที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเจ้าของ และครอบครอง จึงถือเป็นสินทรัพย์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดเป็น “หมวดสินทรัพย์” เป็นต้น เพื่อสะดวกในการบันทึกบัญชีและง่ายต่อการจัดทำรายงาน แบ่งหมวดของบัญชีชุดที่ 2 ได้ 5 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 สินทรัพย์ หมายถึง สิ่งที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนแต่มีมูลค่า ซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเจ้าของ ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารบัญชี 2 และ เงินฝากธนาคารบัญชี 3 บัญชีลูกหนี้บัญชี 2 บัญชีลูกหนี้สถาบันการเงิน บัญชีเครื่องใช้สำนักงาน และบัญชีอาคาร เป็นต้น

หมวดที่ 2 หนี้สิน หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต้องจ่ายชำระคืนแก่บุคคลภายนอกในอนาคต ได้แก่ เงินฝากสัจจะของสมาชิก (สมาชิกเป็นเจ้าของ) และเงินกู้จากสถาบันการเงิน เป็นต้น

หมวดที่ 3 ทุนหรือส่วนของผู้ถือหุ้น หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกองทุนหมู่บ้าน หลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว เรียกว่า สินทรัพย์สุทธิ ได้แก่ เงินค่าหุ้นของสมาชิก (แสดงความเป็นเจ้าของ คำนวณให้สมาชิกเมื่อสมาชิกถอนหุ้นและลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน) และ กำไรสะสม เป็นต้น

หมวดที่ 4 รายได้ หมายถึง ดอกผลหรือผลตอบแทนที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับจากการดำเนินกิจกรรมตามปกติของกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ รายได้ดอกเบี้ย รายได้ค่าปรับ เป็นต้น

หมวดที่ 5 ค่าใช้จ่าย หมายถึง ต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าพาหนะ ค่าเบี้ยประชุม และวัสดุสำนักงานใช้ไป เป็นต้น

3.4 ผังบัญชี

ผังบัญชี หมายถึง การแสดงการจำแนกบัญชีออกเป็นหมวดหมู่ โดยใช้ตัวเลขเป็นตัวกำกับของบัญชี ตามหมวดบัญชียุ่่น ๆ จะกำกับด้วยตัวเลข 2 หรือ 3 หลัก ตามปริมาณบัญชี ดังนี้

หมวด	ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี
1 สินทรัพย์	เงินสด	11
	เงินฝากธนาคาร บัญชี 2	12
	เงินฝากธนาคาร บัญชี 3	13
	ลูกหนี้เงินกู้ บัญชี 2	14
	ลูกหนี้เงินกู้ บัญชี 3	15
	เครื่องใช้สำนักงาน	16
	อาคาร	17

หมวด	ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี
2 หนี้สิน	เงินฝากสัจจะสมาชิก	21
	เงินกู้สถาบันการเงิน	22
3 ส่วนของเจ้าของ	เงินค่าหุ้นสมาชิก	31
	กำไรสะสม	32
4 รายได้	รายได้ดอกเบี้ย/ค่าปรับ	41
5 ค่าใช้จ่าย	ค่าน้ำ-ค่าไฟ	51
	ค่าพาหนะ	52
	ค่าเลี้ยงรับรอง	53
	วัสดุสำนักงานใช้ไป	54

หากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีบัญชีในแต่ละหมวดมากกว่าที่ยกตัวอย่างข้างต้น ให้เพิ่มบัญชีและกำหนดเลขที่บัญชีเป็นลำดับต่อมาในหมวดบัญชานั้น ๆ

4. รายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการบันทึกบัญชี

4.1 รายการค้า

รายการค้า หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการโอนเงิน หรือสิ่งที่มีมูลค่าเป็นเงิน ระหว่างกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับบุคคลภายนอก

รายการค้า ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของบัญชีชุดที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบัญชีชุดที่ 2 ได้แก่

1. สมุดเงินฝากธนาคาร ใช้สำหรับการถอนเงินให้ผู้กู้ ถอนกำไรสุทธิจัดสรร การนำเงินที่ได้รับชำระหนี้จากผู้กู้พร้อมดอกเบี้ย/ค่าปรับ ฝากธนาคาร
2. สัญญาเงินกู้ เป็นหลักฐานใช้บันทึกบัญชีการจ่ายเงินกู้ให้ผู้กู้
3. รายงานการประชุม เพื่อดูหลักฐานให้สอดคล้องกับสัญญาเงินกู้
4. หลักฐานการรับชำระหนี้เงินกู้ เช่น สำเนาใบเสร็จรับเงิน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน เพื่อดูข้อกำหนดการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี และอื่น ๆ
6. ใบเสร็จรับเงินจากการจ่ายค่าใช้จ่าย หรือซื้อเครื่องใช้สำนักงาน
7. สำเนาใบเสร็จรับเงินรายได้ รับเงินค่าหุ้น รับเงินฝากสัจจะ
8. หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จำแนกรายการค้าออกเป็น รายการรับ และรายการจ่าย ดังนี้

รายการรับ

1. รับเงินค่าหุ้น
2. รับเงินฝากสัจจะ
3. รับเงินกู้จากสถาบันการเงิน
4. รับชำระหนี้เงินกู้จากลูกหนี้เงินกู้
5. รับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
6. รับดอกเบี้ยเงินกู้จากลูกหนี้เงินกู้
7. รับชำระค่าปรับ/ค่าธรรมเนียม
8. รับรายได้อื่น ๆ

รายการจ่าย

1. จ่ายเงินกู้ยืมแก่สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
2. นำเงินฝากธนาคาร
3. จ่ายเงินกู้ให้ผู้กู้
4. จ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน
5. จ่ายชำระหนี้เงินกู้สถาบันการเงิน
6. จ่ายคืนค่าหุ้น (สมาชิกลาออก)
7. จ่ายคืนเงินฝากสัจจะ
8. จ่ายเงินกำไรสุทธิจัดสรร
9. จ่ายรายจ่ายอื่น ๆ

4.2 การวิเคราะห์รายการค้า

การวิเคราะห์รายการค้า หมายถึง การพิจารณาว่า รายการที่เกิดขึ้นมีผลทำให้สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้เจ้าของ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นจำนวนเท่าใด นำรายการ ที่เกิดจากเอกสารตามขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ว่ารายการที่เกิดขึ้นมีผลต่อบัญชีใด อย่างไร เช่น รายการรับเงินทุนจัดสรร ทำให้ เงินฝากธนาคาร เพิ่มขึ้น และ เงินทุนจัดสรร เพิ่มขึ้น เป็นต้น

หลักการบัญชีจะกำหนดช่องเพื่อบันทึกการเพิ่มขึ้น หรือลดลง ของบัญชีต่าง ๆ ที่เกิดจากการวิเคราะห์รายการค้า ไว้ 2 ช่อง ดังนี้

ช่องเดบิต คือ ช่องจำนวนเงินที่อยู่ด้านซ้าย

ช่องเครดิต คือ ช่องจำนวนเงินที่อยู่ด้านขวา

การวิเคราะห์รายการค้า จะมีผลต่อบัญชีด้านเดบิต หรือ ด้านเครดิต ตามหมวดบัญชี ดังนี้

หมวด	ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต (ด้านซ้าย)	เครดิต (ด้านขวา)	ยอดคงเหลือ แสดงด้าน
1. สินทรัพย์	เงินสด	11	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ธนาคาร บัญชี 2	12	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ธนาคาร บัญชี 3	13	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ลูกหนี้เงินกู้ บัญชี 2	14	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ลูกหนี้เงินกู้ บัญชี 3	15	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	เครื่องใช้สำนักงาน	16	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	อาคาร	17	เพิ่ม	ลด	เดบิต
2. หนี้สิน	เงินฝากสัจจะ	21	ลด	เพิ่ม	เครดิต
	เงินกู้สถาบันการเงิน	22	ลด	เพิ่ม	เครดิต
3. ส่วนของเจ้าของ	เงินทุนค่าหุ้น	31	ลด	เพิ่ม	เครดิต
	กำไรสะสม	32	ลด	เพิ่ม	เครดิต
4. รายได้	รายได้ดอกเบี้ย	41	ลด	เพิ่ม	เครดิต
	รายได้อื่น ๆ	42	ลด	เพิ่ม	เครดิต
5. ค่าใช้จ่าย	ค่าน้ำ-ค่าไฟ	51	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ค่าพาหนะ	52	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	ค่าเลี้ยงรับรอง	53	เพิ่ม	ลด	เดบิต
	วัสดุสำนักงานใช้ไป	54	เพิ่ม	ลด	เดบิต

ตัวอย่างผลการวิเคราะห์รายการค้า

รายการค้า	เดบิต (ด้านซ้าย)	เครดิต (ด้านขวา)
รายการรับ		
1. รับเงินสดค่าหุ้น	เงินสด/ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	เงินทุนค่าหุ้น (เพิ่ม)
2. รับเงินฝากสัจจะ	เงินสด/ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	เงินฝากสัจจะ (เพิ่ม)
3. รับเงินกู้จากธนาคาร (บัญชี 3)	เงินสด/ธนาคาร 3 (เพิ่ม)	เงินกู้ 3 (เพิ่ม)
4. รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	เงินสด/ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	ลูกหนี้เงินกู้ 2 (ลด) รายได้ดอกเบี้ย (เพิ่ม)
5. รับชำระหนี้ลูกหนี้ บัญชี 3	เงินสด/ธนาคาร 3 (เพิ่ม)	ลูกหนี้เงินกู้ 3 (ลด)
6. รับเงินรายได้อื่น ๆ	เงินสด/ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	รายได้อื่น (เพิ่ม)
7. นำเงินฝากธนาคาร บัญชี 2	ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	เงินสด (ลด)
รายการจ่าย		
1. จ่ายเงินกู้ลูกหนี้เงินกู้ บัญชี 2	ลูกหนี้เงินกู้ 2 (เพิ่ม)	ธนาคาร 2 (ลด)
2. รับชำระหนี้ลูกหนี้ บัญชี 2	เงินสด/ธนาคาร 2 (เพิ่ม)	ลูกหนี้เงินกู้ 2 (ลด)
3. จ่ายชำระเงินกู้ บัญชี 3 คืนให้ธนาคาร	เงินกู้ 3 (ลด)	ธนาคาร 3 (ลด)
4. ซื้อเครื่องใช้สำนักงาน	เครื่องใช้สำนักงาน (เพิ่ม)	เงินสด/ธนาคาร 2 (ลด)
5. จ่ายคืนค่าหุ้น (สมาชิกลาออก)	เงินทุนค่าหุ้น (ลด)	เงินสด/ธนาคาร 2 (ลด)
6. สมาชิกถอนเงินฝากสัจจะ	เงินฝากสัจจะ (ลด)	เงินสด/ธนาคาร 2 (ลด)
7. จ่ายค่าใช้จ่าย	ค่าใช้จ่าย (เพิ่ม)	เงินสด/ธนาคาร (ลด)

4.3 การบันทึกรายการค้า

การบันทึกรายการ หมายถึง การจดเรื่องราวเกี่ยวกับรายการค้าของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่วิเคราะห์ลงในสมุดบัญชีที่กำหนด ให้ได้ยอดบัญชีต่าง ๆ เพื่อหาผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน

สมุดบัญชีที่ใช้สำหรับการบันทึกรายการบัญชีทั่วไป มีทั้งสมุดบันทึกการขั้นต้นและสมุดบันทึกการขั้นปลาย เนื่องจากการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เกิดรายการค้าที่ไม่แตกต่างกันและรายการค้าที่เกิดขึ้นตลอดปีมีจำนวนไม่มาก ผู้เขียนจึงเลือกใช้สมุดบัญชีแยกประเภทเพื่อบันทึกรายการตามคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมุดบัญชีแยกประเภท หมายถึง บัญชีที่รวบรวมการบันทึกรายการที่เกิดขึ้นไว้เป็นหมวดหมู่ จัดเรียงลำดับตามผังบัญชี บัญชีแยกประเภทแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. บัญชีแยกประเภททั่วไป เหมาะสำหรับกิจการขนาดใหญ่ที่มีรายการค้ามาก
2. บัญชีแยกประเภทแบบแสดงยอดคงเหลือ หรือเรียกว่า “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง”

เป็นบัญชีแยกประเภทที่แบ่งออกเป็น 3 ช่องหลักที่จำเป็น ได้แก่ ช่องเดบิต ช่องเครดิต และช่องยอดคงเหลือ นอกจากนั้นยังมีช่องอื่น ๆ เช่น ช่องวันที่ รายการ เป็นต้น เพื่อบันทึกข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การบันทึกรายการตามคู่มือการทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเล่มนี้ จะใช้ “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” บันทึกรายการที่เกิดขึ้นทุกรายการ เพราะ “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” เป็นทั้งสมุดบันทึกรายการขั้นต้น และสมุดบันทึกรายการขั้นปลาย สะดวกและเหมาะกับการบันทึก รายการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง มีลักษณะดังนี้

ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เปิดบัญชีแยกประเภท 3 ช่อง ให้ครบทุกบัญชี เมื่อได้ผลการวิเคราะห์รายการค้าแล้วให้นำผลการวิเคราะห์บันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้อง

บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง มีชื่อบัญชี และเลขที่บัญชีกำกับ ประกอบด้วยช่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่องวันที่ ใช้บันทึกวันที่ ที่เกิดรายการค้า
2. ช่องรายการ ใช้บันทึกคำอธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับรายการค้าที่เกิด
3. ช่องเดบิต ใช้บันทึก รายการ สินทรัพย์ (เพิ่ม) และ ส่วนของเจ้าของ (ลด)
4. ช่องเครดิต ใช้บันทึก รายการ สินทรัพย์ (ลด) และส่วนของเจ้าของ (เพิ่ม)
5. ช่องยอดคงเหลือ ใช้บันทึกยอดคงเหลือตามรายการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ชื่อบัญชี.....

เลขบัญชี.....

วันที่	รายการ	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ

ตัวอย่างการบันทึกรายการค้า

สมมติ กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน มียอดคงเหลือบัญชีจากงบทดลองหลังจัดสรรกำไร ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2559

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินสด	11	13,000	-		
เงินฝากธนาคาร 2	12	342,600	-		
เงินฝากธนาคาร 3	13	100,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 2	14	450,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 3	15	900,000	-		
เครื่องใช้สำนักงาน	16	58,000	-		
เงินฝากสัจจะ	21			700,000	-
เงินกู้ธนาคาร	22			1,000,000	-
เงินทุนค่าหุ้น	31			120,000	-
กำไรสะสม	41			43,600	-
		1,863,600	-	1,863,600	-

บัญชีแยกประเภทจะแสดงรายละเอียด ดังนี้

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)	เครดิต (ลด)	ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา			342,600	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 3

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)	เครดิต (ลด)	ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา			100,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 2

เลขบัญชี 14

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)	เครดิต (ลด)	ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา			450,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 3

เลขบัญชี 15

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)	เครดิต (ลด)	ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา			900,000	-

บัญชีเครื่องใช้สำนักงาน

เลขบัญชี 16

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					58,000	-

บัญชีเงินฝากสัจจะ

เลขบัญชี 21

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					700,000	-

บัญชีเงินกู้ธนาคาร

เลขบัญชี 22

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-

บัญชีเงินทุนค่าหุ้น

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					120,000	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					43,600	-

รายการที่ 1 เมื่อ 15 ม.ค. 60 รับเงินค่าหุ้น 1,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินสด (เพิ่ม) เงินทุนค่าหุ้น (เพิ่ม)

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-

บัญชีเงินทุนค่าหุ้น

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					120,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น			1,000	-	121,000	-

รายการที่ 2 เมื่อ 31 ม.ค. 60 โอนเงินจากธนาคารให้ผู้กู้บัญชี 2 จำนวน 100,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ ลูกหนี้เงินกู้ 2 (เพิ่ม) เงินฝากธนาคาร 2 (ลด)

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 2

เลขบัญชี 14

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					450,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2	100,000	-			550,000	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					342,600	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2			100,000	-	242,600	-

รายการที่ 3 เมื่อ 31 มี.ค. 60 รับชำระหนี้จากผู้กู้บัญชี 2 จำนวน 200,000 บาท

พร้อมดอกเบี้ย 12,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร 2 (เพิ่ม) ลูกหนี้เงินกู้ 2 (ลด) รายได้ดอกเบี้ย (เพิ่ม)

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 2

เลขบัญชี 14

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					450,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2	100,000	-			550,000	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			200,000	-	350,000	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					342,600	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2			100,000	-	242,600	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	200,000	-			442,600	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2	12,000	-			454,600	-

บัญชีรายได้ออกเบี้ย

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 มี.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2			12,000	-	12,000	-

รายการที่ 4 เมื่อ 30 มิ.ย. 60 รับเงินฝากสัจจะเป็นเงินสด 78,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินสด (เพิ่ม) เงินฝากสัจจะ (เพิ่ม)

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-

บัญชีเงินฝากสัจจะ

เลขบัญชี 21

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					700,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ			78,000	-	778,000	-

รายการที่ 5 เมื่อ 1 ก.ค. 60 รับชำระหนี้จากผู้กู้ บัญชี 3 จำนวน 500,000 บาท นำฝาก ไม่มีดอกเบี้ย
ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร 3 (เพิ่ม) ลูกหนี้เงินกู้ 3 (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร 3

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต(ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					100,000	-
1 ก.ค.60	รับชำระหนี้ บัญชี 3 นำฝาก	500,000	-			600,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 3

เลขบัญชี 15

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					900,000	-
1 ก.ค.60	รับชำระหนี้ นำฝาก			500,000	-	400,000	-

รายการที่ 6 เมื่อ 5 ก.ค. 60 นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2 จำนวน 50,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (เพิ่ม) เงินสด (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					342,600	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2			100,000	-	242,600	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	200,000	-			442,600	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2	12,000	-			454,600	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2	50,000				504,600	-

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2			50,000	-	42,000	-

รายการที่ 7 เมื่อ 30 ก.ย. 60 ชำระหนี้เงินกู้ธนาคาร บัญชี 3 จำนวน 400,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร 3 (ลด) เงินกู้ธนาคาร (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร 3

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต(ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					100,000	-
1 ก.ค.60	รับชำระหนี้ บัญชี 3 นำฝาก	500,000	-			600,000	-
30 ก.ย.60	โอนเงินชำระหนี้เงินกู้ธนาคาร			400,000	-	200,000	-

บัญชีเงินกู้ธนาคาร

เลขบัญชี 22

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-
30 ก.ย.60	โอนเงินชำระหนี้เงินกู้ธนาคาร	400,000	-			600,000	-

รายการที่ 8 เมื่อ 15 ต.ค. 60 จ่ายเงินสดเป็นค่าซ่อมแซมเครื่องใช้สำนักงาน จำนวน 2,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินสด (ลด) ค่าซ่อมแซม (เพิ่ม)

บัญชีค่าซ่อมแซม 2

เลขบัญชี 51

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซม	2,000	-			2,000	-

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2			50,000	-	42,000	-
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซมเป็นเงินสด			2,000	-	40,000	-

รายการที่ 9 เมื่อ 31 ต.ค. 60 สมาชิกลาออก คืนเงินสดเป็นค่าหุ้น 2,500 บาท

และถอนเงินฝากสัจจะ จำนวน 15,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินสด (ลด) มูลค่าหุ้น (ลด) เงินฝากสัจจะ (ลด)

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2			50,000	-	42,000	-

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซมเป็นเงินสด			2,000	-	40,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินค้ำหุ้นสมาชิกลาออก			2,500	-	37,500	-
	คืนเงินฝากสัจจะ			15,000	-	22,500	-

บัญชีเงินทุนค้ำหุ้น

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					120,000	-
15 ม.ค.60	รับค้ำหุ้น			1,000	-	121,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินค้ำหุ้นสมาชิกลาออก	2,500	-			118,500	-

บัญชีเงินฝากสัจจะ

เลขบัญชี 21

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					700,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ			78,000	-	778,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินฝากสัจจะ	15,000	-			763,000	-

รายการที่ 10 เมื่อ 28 ธ.ค. 60 รับชำระหนี้จากลูกหนี้ 2 จำนวน 100,000 บาท

พร้อมดอกเบี้ย 30,000 บาท นำฝากธนาคาร

ผลการวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร 2 (เพิ่ม) ลูกหนี้เงินกู้ 2 (ลด) รายได้ดอกเบี้ย (เพิ่ม)

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 2

เลขบัญชี 14

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					450,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2	100,000	-			550,000	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			200,000	-	350,000	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			100,000	-	250,000	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					342,600	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2			100,000	-	242,600	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	200,000	-			442,600	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2	12,000	-			454,600	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2	50,000	-			504,600	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	100,000	-			604,600	-
	รับชำระดอกเบี้ยเงินกู้	30,000	-			634,600	-

บัญชีรายได้ดอกเบี้ย

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 มี.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2			12,000	-	12,000	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			30,000	-	42,000	-

รายการที่ 11 เมื่อ 31 ธ.ค. 60 จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ 1,500 บาท

และค่าจัดประชุมประจำปี 10,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ เงินสด (ลด) ค่าใช้จ่าย (เพิ่ม)

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2			50,000	-	42,000	-
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซมเป็นเงินสด			2,000	-	40,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินค่าหุ้นสมาชิกลาออก			2,500	-	37,500	-
	คืนเงินฝากสัจจะ			15,000	-	22,500	-
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ			1,500	-	21,000	-
	ค่าจัดประชุม			10,000	-	11,000	-

บัญชีค่าน้ำ ค่าไฟ

เลขบัญชี 52

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-			1,500	-

บัญชีค่าจัดประชุม

เลขบัญชี 53

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าจัดประชุม	10,000	-			10,000	-

5. ทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้

ทะเบียนคุมลูกหนี้ หมายถึง บัญชีย่อยที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงยอดการกู้ การชำระหนี้ และยอดคงเหลือของลูกหนี้เงินกู้รายตัว

บัญชีย่อยที่ใช้คุมรายละเอียดลูกหนี้รายตัว กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถใช้แบบฟอร์ม “บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง” บันทึกรายการเคลื่อนไหวของลูกหนี้เงินกู้ได้

การทำทะเบียนคุมลูกหนี้ ใช้หลักการเดียวกับการทำทะเบียนคุมลูกหนี้ บัญชี ชุดที่ 1 เงินจัดสรรจากรัฐบาล หรือ “บัญชี 1”

6. งบทดลอง

เมื่อสิ้นงวดบัญชี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้บันทึกบัญชีทุกรายการครบถ้วนแล้วให้ปิดบัญชีประเมินผลการดำเนินงาน และหายยอดคงเหลือของบัญชีที่เกี่ยวข้องเพื่อเริ่มต้นงวดบัญชีถัดไป โดยจัดทำ “งบทดลอง” ก่อนการปิดบัญชี

งบทดลอง หมายถึง งบที่จัดทำขึ้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกรายการ ตามระบบบัญชีคู่ ทำทุกครั้งก่อนทำงบการเงิน แบบฟอร์มงบทดลอง มีดังนี้

กองทุนหมู่บ้าน.....

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	

ขั้นตอนการทำงานงบทดลอง มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบทดลอง ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
- 2) ชื่อบอกว่า “งบทดลอง”
- 3) วันที่ ที่จัดทำงบทดลอง

2. ส่วนตัวงบทดลอง ประกอบด้วย

- 1) ช่อง “ชื่อบัญชี” ระบุชื่อบัญชี เรียงตามเลขที่บัญชี
- 2) ช่อง “เลขที่บัญชี” ระบุเลขที่บัญชีตามชื่อบัญชี

3) ช่อง “เดบิต” บันทึกยอดคงเหลือของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้าน “เดบิต”

4) ช่อง “เครดิต” บันทึกยอดคงเหลือของบัญชีที่มียอดคงเหลือด้าน “เครดิต”

การจัดทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้บันทึกรายการที่เกิดขึ้นในบัญชีแยกประเภทครบถ้วนแล้ว ให้จัดทำบทดลองขึ้นเพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของการบันทึกบัญชี โดยนำยอดคงเหลือ ณ วันสิ้นงวดบัญชีมาจัดทำบทดลอง

ตามตัวอย่างข้างต้น บัญชีแยกประเภท 3 ช่อง ณ วันสิ้นงวดบัญชีแสดงรายละเอียด ดังนี้

บัญชีเงินสด

เลขบัญชี 11

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					13,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น	1,000	-			14,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ	78,000	-			92,000	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2			50,000	-	42,000	-
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซมเป็นเงินสด			2,000	-	40,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินค่าหุ้นสมาชิกลาออก			2,500	-	37,500	-
	คืนเงินฝากสัจจะ			15,000	-	22,500	-
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ			1,500	-	21,000	-
	ค่าจัดประชุม			10,000	-	11,000	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					342,600	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2			100,000	-	242,600	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	200,000	-			442,600	-
	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2	12,000	-			454,600	-
5 ก.ค.60	นำเงินสดฝากธนาคาร บัญชี 2	50,000	-			504,600	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2	100,000	-			604,600	-
	รับชำระดอกเบี้ยเงินกู้	30,000	-			634,600	-

บัญชีเงินฝากธนาคาร 3

เลขบัญชี 13

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					100,000	-
1 ก.ค.60	รับชำระหนี้ บัญชี 3 นำฝาก	500,000	-			600,000	-
30 ก.ย.60	โอนเงินชำระหนี้เงินกู้ธนาคาร			400,000	-	200,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 2

เลขบัญชี 14

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					450,000	-
31 ม.ค.60	โอนเงินให้ผู้กู้ บัญชี 2	100,000	-			550,000	-
31 มี.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			200,000	-	350,000	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			100,000	-	250,000	-

บัญชีลูกหนี้เงินกู้ 3

เลขบัญชี 15

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					900,000	-
1 ก.ค.60	รับชำระหนี้ นำฝาก			500,000	-	400,000	-

บัญชีเครื่องใช้สำนักงาน

เลขบัญชี 16

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					58,000	-

บัญชีเงินฝากสัจจะ

เลขบัญชี 21

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					700,000	-
30 มิ.ย.60	รับเงินฝากสัจจะ			78,000	-	778,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินฝากสัจจะ	15,000	-			763,000	-

บัญชีเงินกู้ธนาคาร

เลขบัญชี 22

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					1,000,000	-
30 ก.ย.60	โอนเงินชำระหนี้เงินกู้ธนาคาร	400,000	-			600,000	-

บัญชีเงินทุนค่าหุ้น

เลขบัญชี 31

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					120,000	-
15 ม.ค.60	รับค่าหุ้น			1,000	-	121,000	-
31 ต.ค.60	คืนเงินค่าหุ้นสมาชิกลาออก	2,500	-			118,500	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					43,600	-

บัญชีรายได้ดอกเบี้ย

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 มี.ค.60	รับดอกเบี้ยเงินกู้ บัญชี 2			12,000	-	12,000	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			30,000	-	42,000	-

บัญชีค่าซ่อมแซม

เลขบัญชี 51

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซม	2,000	-			2,000	-

บัญชีค่าน้ำ ค่าไฟ

เลขบัญชี 52

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-			1,500	-

บัญชีค่าจัดประชุม

เลขบัญชี 53

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าจัดประชุม	10,000	-			10,000	-

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่ บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินสด	11	11,000	-		
เงินฝากธนาคาร 2	12	634,600	-		
เงินฝากธนาคาร 3	13	200,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 2	14	250,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 3	15	400,000	-		
เครื่องใช้สำนักงาน	16	58,000	-		
เงินฝากสัจจะ	21			763,000	-
เงินกู้จากธนาคาร	22			600,000	-
ทุนค่าหุ้น	31			118,500	-
กำไรสะสม	32			43,600	-
รายได้ดอกเบี้ย	41			42,000	-
ค่าซ่อมแซม	51	2,000	-		
ค่าน้ำ ค่าไฟ	52	1,500	-		
ค่าจัดประชุม	53	10,000	-		
		1,567,100	-	1,567,100	-

ถ้ายอดรวมของงบทดลองทั้ง 2 ข้าง เท่ากัน ถือได้ว่าการบันทึกบัญชีมีโอกาสถูกต้อง แต่ถ้ายอดรวมของงบทดลองทั้ง 2 ข้าง ไม่เท่ากันถือว่าการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ต้องค้นหาสาเหตุการผิดพลาดแล้วแก้ไขให้ถูกต้อง

7. การทำงานการเงิน

งบการเงิน เป็นรายงานทางบัญชีที่แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา เพื่อใช้ในการตัดสินใจด้านการเงิน และแสดงฐานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน ประกอบด้วย งบกำไรขาดทุน และ งบแสดงฐานะการเงิน การจัดทำงบการเงิน ให้นำยอดคงเหลือบัญชีต่าง ๆ จาก “งบทดลอง” มาจำแนกตามหมวดบัญชีเพื่อจัดทำ ดังนี้

7.1 งบกำไรขาดทุน

งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่แสดงถึงผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในรอบปี ประกอบด้วย บัญชีรายได้ เพียงบัญชีเดียว

ขั้นตอนการทำงานงบกำไรขาดทุน มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย

- 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
- 2) ชื่อบอกว่า “งบกำไรขาดทุน”
- 3) งวดบัญชีของงบกำไรขาดทุน

2. ส่วนตัวงบกำไรขาดทุน ประกอบด้วย รายได้ดอกเบีย/ค่าปรับ เรียงตามเลขที่บัญชี จากตัวอย่างข้างต้น จัดทำ “งบกำไรขาดทุน” ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบกำไรขาดทุน

สำหรับงวด 1 ปี สิ้นสุด 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	จำนวนเงิน	
รายได้		
รายได้ดอกเบีย	42,000	-
รวมรายได้	42,000	-
ค่าใช้จ่าย		
ค่าซ่อมแซม	2,000	-
ค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-
ค่าจัดประชุม	10,000	-
รวมค่าใช้จ่าย	13,500	-
กำไรสุทธิ	28,500	-

7.2 งบแสดงฐานะทางการเงิน

งบแสดงฐานะทางการเงิน เป็นงบแสดงฐานะทางการเงินของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ณ วันที่ทำงบแสดงฐานะการเงิน (ในอดีตเรียกว่า “งบดุล”) ประกอบด้วย บัญชีเงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ เงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล และ กำไรสะสม

ขั้นตอนการทำงบแสดงฐานะทางการเงิน มีดังนี้

1. ส่วนหัวงบแสดงฐานะทางการเงิน ประกอบด้วย
 - 1) ชื่อ “กองทุนหมู่บ้าน.....”
 - 2) ชื่อบอกว่า “งบแสดงฐานะทางการเงิน”
 - 3) วันที่ ที่จัดทำงบแสดงฐานะทางการเงิน
2. ส่วนตัวงบแสดงฐานะทางการเงิน ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้
 - 1) ส่วนสินทรัพย์ ประกอบด้วย เงินสด (ถ้ามี) เงินฝากธนาคาร และ ลูกหนี้
 - 2) ส่วนของเจ้าของ ประกอบด้วย เงินทุนจัดสรรจากรัฐบาล

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถจัดทำ “งบแสดงฐานะทางการเงิน” ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน
งบแสดงฐานะทางการเงิน
เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี เดบิต	เครดิต	
สินทรัพย์		
เงินสด	11,000	-
เงินฝากธนาคาร 2	634,600	-
เงินฝากธนาคาร 3	200,000	-
ลูกหนี้เงินกู้ 2	250,000	-
ลูกหนี้เงินกู้ 3	400,000	-
เครื่องใช้สำนักงาน	58,000	-
รวมสินทรัพย์	1,553,600	-
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
หนี้สิน		
เงินฝากสัจจะ	763,000	-
เงินกู้ธนาคาร	600,000	-
รวมหนี้สิน	1,363,000	-
ส่วนของผู้ถือหุ้น		
ทุนค่าหุ้น	118,500	-
กำไรสะสม	43,600.-	-
	บวก กำไรสุทธิ	28,500.-
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	190,600	-
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	1,553,600	-

8. การปิดบัญชี

การปิดบัญชี หมายถึง การโอนบัญชีรายได้ไปบัญชีกำไรสะสม เพื่อปิดรายได้ที่เกิดขึ้นในงวดปัจจุบันเตรียมจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนการปิดบัญชีชุดที่ 2 ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากบัญชีชุดที่ 2 มีทั้งบัญชีหมวดรายได้และหมวดค่าใช้จ่าย ตามหลักการบัญชีควรเปิดบัญชี “สรุปผลกำไรขาดทุน” เพื่อรองรับการปิดบัญชีบัญชีทั้ง 2 หมวด เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของบัญชีชุดที่ 2 แล้วจึงนำผล “กำไรสุทธิ” หรือ “ขาดทุนสุทธิ” ปิดเข้าบัญชีกำไรสะสม โดยเปิดบัญชี “กำไรขาดทุน” เป็นบัญชีหมวดที่ 3 มีลักษณะเป็นบัญชีชั่วคราว เปิดขึ้นเพื่อรองรับการปิดบัญชีหมวดรายได้ และ หมวดค่าใช้จ่ายตามขั้นตอน ดังนี้

1. ปิดบัญชีหมวดรายได้ เข้าบัญชี “กำไรขาดทุน” โดยปิดยอดคงเหลือของบัญชีรายได้ที่มียอดด้านเครดิตทั้งหมดทุกบัญชีเข้าบัญชี “กำไรขาดทุน” เพื่อให้ยอดรายได้หมดไป

2. ปิดบัญชีหมวดค่าใช้จ่าย เข้าบัญชี “กำไรขาดทุน” โดยปิดยอดคงเหลือของบัญชีค่าใช้จ่ายที่มียอดคงเหลือด้านเดบิตทั้งหมดทุกบัญชีเข้าบัญชี “กำไรขาดทุน” เพื่อให้ยอดค่าใช้จ่ายหมดไป

3. ปิดบัญชี “กำไรขาดทุน” เข้าบัญชี “กำไรสะสม” ดังนี้

กรณีที่ 1 บัญชีหมวดรายได้ มียอดรวมมากกว่า หมวดค่าใช้จ่าย ผลการดำเนินงานเป็น “กำไรสุทธิ” ผลการดำเนินงานทำให้ “กำไรสะสม” เพิ่มขึ้น

กรณีที่ 2 บัญชีหมวดรายได้ มียอดรวมน้อยกว่า หมวดค่าใช้จ่าย ผลการดำเนินงานเป็น “ขาดทุนสุทธิ” ผลการดำเนินงานทำให้ “กำไรสะสม” ลดลง

จากตัวอย่าง ปิดบัญชี ดังนี้

1. ปิดบัญชีรายได้ดอกเบี้ยว เข้าบัญชีกำไรขาดทุน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ กำไรสุทธิ (เพิ่ม) รายได้ดอกเบี้ยว (ลด)

บัญชีรายได้ดอกเบี้ยว

เลขบัญชี 41

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 มี.ค.60	รับดอกเบี้ยวเงินกู้ บัญชี 2			12,000	-	12,000	-
28 ธ.ค.60	รับชำระหนี้เงินกู้ บัญชี 2			30,000	-	42,000	-
31 ธ.ค.61	โอนปิดบัญชีเข้ากำไรขาดทุน	42,000	-			-	-

บัญชีกำไรขาดทุน

เลขบัญชี 33

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีรายได้ดอกเบี้ย			42,000	-	42,000	-

2. ปิดบัญชีค่าใช้จ่าย (ทุกบัญชี) เข้าบัญชีกำไรขาดทุน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ กำไรสุทธิ (ลด) ค่าซ่อมแซม ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าจัดประชุม (ลด)

บัญชีกำไรขาดทุน

เลขบัญชี 33

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีรายได้ดอกเบี้ย			42,000	-	42,000	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีค่าซ่อมแซม	2,000	-			40,000	-
	โอนปิดบัญชีค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-			38,500	-
	โอนปิดบัญชีค่าจัดประชุม	10,000	-			28,500	-

บัญชีค่าซ่อมแซม

เลขบัญชี 51

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
15 ต.ค.60	จ่ายค่าซ่อมแซม	2,000	-			2,000	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดเข้าบัญชีกำไรขาดทุน			2,000	-	-	-

บัญชีค่าน้ำ ค่าไฟ

เลขบัญชี 52

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-			1,500	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดเข้าบัญชีกำไรขาดทุน			1,500	-	-	-

บัญชีค่าจัดประชุม

เลขบัญชี 53

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
31 ธ.ค.60	จ่ายค่าจัดประชุม	10,000	-			10,000	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดเข้าบัญชีกำไรขาดทุน			10,000	-	-	-

3. ปิดบัญชี “กำไรขาดทุน” เข้าบัญชี “กำไรสะสม” ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ กำไรสุทธิ (ลด) กำไรสะสม (เพิ่ม)

บัญชีกำไรขาดทุน

เลขบัญชี 33

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีรายได้ดอกเบี้ย			42,000	-	42,000	-
31 ธ.ค.60	โอนปิดบัญชีค่าซ่อมแซม	2,000	-			40,000	-
	โอนปิดบัญชีค่าน้ำ ค่าไฟ	1,500	-			38,500	-
	โอนปิดบัญชีค่าจัดประชุม	10,000	-			28,500	-
	โอนกำไรสุทธิเข้ากำไรสะสม	28,500	-			-	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.60	ยอดยกมา					43,600	-
31 ธ.ค.60	โอนกำไรสุทธิเข้ากำไรสะสม			28,500	-	72,100	-

9. การจัดสรรกำไรสุทธิและงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

9.1 การจัดสรรกำไรสุทธิ

การจัดสรรกำไรสุทธิ หมายถึง การแบ่งสรรกำไรสุทธิประจำปีตามวงดบัญชีของกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปตามข้อกำหนดในระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กำไรสุทธิหรือดอกผลที่ได้จากบัญชี ชุดที่ 2 ให้นำไปจัดสรรเพื่อเป็นประโยชน์ต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมมติว่า กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน กำหนดอัตราการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีไว้ ดังนี้

1. ประกันความเสี่ยง	20%
2. เฉลี่ยคืนสมาชิก	20%
3. ตอบแทนกรรมการ	30%
4. สาธารณประโยชน์	30%

จากตัวอย่างข้างต้น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกำไรสุทธิ ประจำปี จำนวน 28,500 บาท จัดสรร ได้ดังนี้

1. ประกันความเสี่ยง	5,700 บาท
2. เฉลี่ยคืนสมาชิก	5,700 บาท
3. ตอบแทนกรรมการ	8,550 บาท
4. สาธารณประโยชน์	8,550 บาท

รายละเอียดยอดกำไรสะสมที่จัดสรร ควรแสดงรายละเอียดประกอบ จากตัวอย่างข้างต้น สมมติว่า 1 มกราคม 2560 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมียอดยกมาของกำไรสะสมจัดสรร ดังนี้

ลำดับ	รายการจัดสรร	ยอดยกมา	ยอดจัดสรรปี 2560	รวมยอดจัดสรร
		1 มกราคม 2560	31 ธ.ค. 2560	31 ธ.ค. 2560
1	ประกันความเสี่ยง	43,600.-	5,700.-	49,300.-
2	เฉลี่ยคืนสมาชิก	-	5,700.-	5,700.-
3	ตอบแทนกรรมการ	-	8,550.-	8,550.-
4	สาธารณประโยชน์	-	8,550.-	8,550.-
	รวมทั้งสิ้น	43,600.-	28,500.-	72,100.-

9.2 งบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิ

งบทดลองหลังจัดสรรกำไร หมายถึง งบทดลองที่แสดงยอดคงเหลือของบัญชีต่าง ๆ หลังจัดสรรกำไร และถอนกำไรสุทธิที่จัดสรรออกจากบัญชีเงินฝากธนาคารเพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว

งบทดลองหลังถอนเงินกำไรจัดสรรแล้ว จะแสดงยอดบัญชีเป็นปัจจุบัน เป็นประโยชน์ต่อการเริ่มต้นทำบัญชีในงวดบัญชีถัดไป

จากตัวอย่าง จัดทำงบทดลองหลังจัดสรรกำไร ได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านพัฒนายั่งยืน

งบทดลอง

เมื่อ 31 ธันวาคม 2560

ชื่อบัญชี	เลขที่บัญชี	เดบิต		เครดิต	
เงินสด	11	11,000	-		
เงินฝากธนาคาร 2	12	634,600	-		
เงินฝากธนาคาร 3	13	200,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 2	14	250,000	-		
ลูกหนี้เงินกู้ 3	15	400,000	-		
เครื่องใช้สำนักงาน	16	58,000	-		
เงินฝากสัจจะ	21			763,000	-
เงินกู้จากธนาคาร	22			600,000	-
ทุนค่าหุ้น	31			118,500	-
กำไรสะสม	32			72,100	-
		1,553,600	-	1,553,600	-

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดทำงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีแล้ว ถือว่าเป็นอันสิ้นสุดการจัดทำบัญชีของปี 2560 และให้นำยอดคงเหลือจากงบทดลองหลังจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีที่ได้จัดทำขึ้นเป็นยอดคงเหลือยกไปเพื่อเริ่มจัดทำบัญชีในปีถัดไป

สมมติ 17 มกราคม 2561 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ถอนกำไรสะสมจัดสรร รายการที่ 3-5 จำนวน 22,800 บาท เพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่จัดสรร การบันทึกบัญชีทำได้ ดังนี้

การวิเคราะห์ เงินฝากธนาคาร (ลด) กำไรสะสม (ลด)

บัญชีเงินฝากธนาคาร 2

เลขบัญชี 12

วันที่	รายการ	เดบิต (เพิ่ม)		เครดิต (ลด)		ยอดคงเหลือ (เดบิต)	
1 ม.ค.61	ยอดยกมา					634,600	-
17 ม.ค.61	ถอนเงินกำไรสะสมจัดสรร			22,800	-	611,800	-

บัญชีกำไรสะสม

เลขบัญชี 32

วันที่	รายการ	เดบิต (ลด)		เครดิต (เพิ่ม)		ยอดคงเหลือ (เครดิต)	
1 ม.ค.61	ยอดยกมา					72,100	-
17 ม.ค.61	ถอนเงินกำไรสะสมจัดสรร	22,800	-			49,300	-

รายละเอียดกำไรสะสมจัดสรรแสดงยอดหลังถอนกำไรสะสมไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ลำดับ	รายการจัดสรร	ยอดจัดสรร 1 ม.ค. 2561	ถอนกำไรสะสม จัดสรร	กำไรสะสมจัดสรร คงเหลือ
1	ประกันความเสี่ยง	49,300.-	-	49,300.-
2	เฉลี่ยคืนสมาชิก	5,700.-	5,700.-	-
3	ตอบแทนกรรมการ	8,550.-	8,550.-	-
4	สาธารณประโยชน์	8,550.-	8,550.-	-
	รวมทั้งสิ้น	72,100.-	22,800.-	49,300.-

บรรณานุกรม

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2553). **คู่มือการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- กฤษณา เสกตระกูล. 2557. **คัมภีร์วิเคราะห์งบการเงิน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- คู่มือการดำเนินงานการตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. (2553). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
- คู่มือบัญชีสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. (2551). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.
- จิตตินันท์ วงศ์นาวิ. 2560. **การบัญชีเบื้องต้น 1**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ดวงสมร อรพินท์ และคณะ. 2557. **การบัญชีการเงิน**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณณี ส่องเมือง. 2560. **การออกแบบระบบบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา จำลอง. 2560. **การประยุกต์โปรแกรมร่างเพื่องานบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วัฒนา ศิวะเกื้อ และคณะ. 2559. **การบัญชีขั้นต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมโชค ไชยเลิศ. 2554. **คู่มือนักบัญชีมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: อัจฉรา มานะอริยกุล. 2560. **ระบบบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แม็คเอ็ดดูเคชั่น.

ภาคผนวก

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๑

เพื่อให้การดำเนินการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สอดคล้อง ตามหลักการ เหตุผล และสาระสำคัญของพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยความตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๓๑ วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงออกระเบียบว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไว้แทนดังนี้

หมวด ๑

ข้อความทั่วไป

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ - ๗) ที่ออกตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒ - ๕)

ข้อ ๔ ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบนี้

ข้อ ๕ ในระเบียบนี้

“กองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนในเขตเทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือเขตพื้นที่อื่น ทั้งนี้ โดยมีขอบเขตตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร

“คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ หรือเขต

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“กรรมการกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือกรรมการในคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“ธนาคาร” หมายความว่า ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้ให้บริการในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

“ครัวเรือน” หมายความว่า ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วยบิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง เป็นต้น อยู่ร่วมกัน

“หัวหน้าครัวเรือน” หมายความว่า ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านตามทะเบียนบ้าน

“หุ้น” หมายความว่า การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไป ตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“เงินฝากสัจจะ” หมายความว่า เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม ให้เป็นไปตามระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“เงินรับฝาก” หมายความว่า เงินรับฝากประเภทต่าง ๆ นอกเหนือจากเงินออมตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

“สมาชิก” หมายความว่า สมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน หรือสมาชิกของกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

“ที่ประชุมสมาชิก” หมายความว่า ที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีหรือที่ประชุมใหญ่วิสามัญ

“บัญชีกองทุนหมู่บ้าน” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ ๑ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเปิดไว้รองรับเงินจัดสรรจากรัฐบาล

“บัญชีเงินสะสม” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ ๒ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเปิดไว้รองรับเงินฝากประเภทอื่น นอกเหนือจากเงินที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล

“บัญชีเงินกู้ยืม” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ ๓ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเปิดไว้รองรับการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน

“บัญชีเงินอุดหนุน” หมายความว่า บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน (ชื่อหมู่บ้านหรือชื่อชุมชนเมือง) หรือบัญชีที่ ๔ ซึ่งกองทุนหมู่บ้านเปิดไว้รองรับเงินอุดหนุน หรือเงินบริจาค

ข้อ ๖ ในกรณีกองทุนหมู่บ้านใดไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เนื่องจากโดยสภาพข้อเท็จจริงสุดวิสัยที่ดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรายงานปัญหา และเสนอระเบียบปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอพิจารณา และนำเสนอคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและประกาศใช้เป็นรายกรณี ต่อไป

หมวด ๒

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๗ ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ

(๑) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น

(๒) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของ

ตนเอง

(๓) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน

(๔) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม

(๕) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

ข้อ ๘ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นแหล่งเงินทุน เพื่อจัดสรรให้กองทุนหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริม และพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๒) เป็นผู้จัดหาแหล่งเงินทุน และประสานงานในการกู้ยืมเงินระหว่างกองทุนหมู่บ้าน

(๓) ส่งเสริม และพัฒนาหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและ บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

(๔) สนับสนุนการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพ และ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๕) สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ ๕ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วย

(๑) เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(๓) เงิน หรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้รับบริจาคโดยปราศจาก เงื่อนไขหรือข้อผูกพันใด ๆ

(๔) ดอกผล รายได้หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๑๐ ให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคาร เพื่อสำรองจ่ายและเตรียมจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้าน

ให้ธนาคาร โอนเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุน หมู่บ้านตามคำสั่งจ่ายของคณะกรรมการ

ข้อ ๑๑ ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติไปยังบัญชี กองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมืองตามข้อ ๑๒ แห่งระเบียบนี้ บัญชีละหนึ่งล้านบาท

ภายในระยะเวลาสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

ในกรณีคณะกรรมการไม่สามารถจัดสรรเงินให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้ขยายระยะเวลาต่อไปได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ ๑๒ ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน หรือบัญชีกองทุนชุมชนเมืองให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการ ดังนี้

(๑) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งการแสดงออกอย่างชัดเจนซึ่งความพร้อมในการเข้าร่วมบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการควบคุมดูแลตนเองในการใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๒) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่เป็นความพร้อมของบุคคลด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพ และกองทุนสวัสดิการ และความพร้อมในการเข้าบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

(๓) การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และกองทุนทางสังคมหรือกองทุนที่หน่วยงานราชการ จัดตั้งขึ้น

(๔) การมีระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านโดยสมาชิก และมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินกิจกรรมของกองทุนหมู่บ้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในหมวด ๕ แห่งระเบียบนี้ เมื่อคณะกรรมการจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านและบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่ผู้อำนวยการเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านดำเนินการกองทุนหมู่บ้านในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนหมู่บ้าน หรือกองทุนหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของคณะกรรมการ ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้พิจารณาสั่งระงับการจ่ายเงินของกองทุนหมู่บ้านหรือให้กองทุนหมู่บ้านชดเชยหรือให้ส่งคืนเงินที่เบิกจ่ายไปแล้ว โดยให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังกองทุนหมู่บ้าน หากกองทุนหมู่บ้านไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งของผู้อำนวยการ

หมวด ๓

คณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๑๔ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน ปลัดจังหวัด เป็นรองประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คลังจังหวัด ผู้แทนสถาบันการศึกษาหรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด เกษตรจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ พัฒนาการจังหวัด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ หัวหน้ากลุ่มแผนงานและข้อมูลสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนหนึ่ง พนักงานสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่สอง

ให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด จำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเลือกกันเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) รับขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (๒) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง และให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับชุมชนตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด
- (๓) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณการพัฒนา และบูรณาการการขับเคลื่อนงานกองทุนหมู่บ้าน
- (๔) เป็นหน่วยสนับสนุนการจัดการความรู้ให้กับกองทุนหมู่บ้าน ตลอดจนเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านทุกระดับ
- (๕) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัด ให้เป็นไปตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์

(๖) ประสานความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ และการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัด

(๗) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน และส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ

(๘) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบตามระเบียบหรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(๙) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ ๑๕ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นรองประธาน ผู้แทนการเคหะแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผู้อำนวยการสำนักการคลังกรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการกองพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานครเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่หนึ่ง พนักงานสำนักงาน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคนที่สอง

ให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองกรุงเทพมหานครจำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองเลือกกันเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) รับขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบและวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของชุมชนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผ่านการประเมินของคณะกรรมการสนับสนุนระดับเขตร่วมกับชุมชนตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณการพัฒนา และบูรณาการ การขับเคลื่อนงาน กองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร

(๔) เป็นหน่วยสนับสนุนการจัดการความรู้ให้กับกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองทุกระดับ

(๕) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เป็นไปตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และบรรลุดตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์

(๖) ประสานความร่วมมือ เพื่อสนับสนุนด้านวิชาการ และการจัดการให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร

(๗) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขต กรุงเทพมหานคร เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทราบ

(๘) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร ให้คณะกรรมการ ทราบตามระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติที่คณะกรรมการกำหนด

(๙) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุน ระดับกรุงเทพมหานคร

(๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ข้อ ๑๖ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน ปลัดอำเภอ หัวหน้ากลุ่มหรือฝ่าย บริหารงานปกครอง เป็นรองประธาน ปลัดเทศบาลหรือ ปลัดเมืองพัทยา ท้องถิ่นอำเภอ เกษตรอำเภอ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ ผู้แทนสถาบัน กำนันที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการ เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ พัฒนาการอำเภอเป็นอนุกรรมการ และเลขานุการ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจำนวนหนึ่งคน เป็นอนุกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร ประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ จำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเลือกกันเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการ สนับสนุนระดับอำเภอ เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอด้วยกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง

(๒) จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์ แผนงานงบประมาณกองทุนหมู่บ้านของ จังหวัด

(๓) จัดทำแผนงานและโครงการเพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน

(๔) เป็นหน่วยจัดการความรู้เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้าน

(๕) ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหา ขอร้องเรียน ข้อขัดแย้งของกองทุน หมู่บ้าน

(๖) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในอำเภอให้คณะกรรมการสนับสนุน ระดับจังหวัดตามระเบียบหรือวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมอบหมาย

ข้อ ๑๗ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุนระดับเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขต เป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นรองประธาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่ายการคลังเขต ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน ผู้แทนคณะกรรมการ เครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองระดับเขตจำนวนห้าคน เป็นอนุกรรมการ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและ สวัสดิการสังคมเขต เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ นักพัฒนาชุมชนระดับ ๖ ตามที่ผู้อำนวยการเขต มอบหมายจำนวนหนึ่งคน เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับเขต ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร ประชาชนและอื่น ๆ จำนวนห้าคน สำหรับผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองระดับเขต จำนวนห้าคน ให้เครือข่ายกองทุนชุมชนเมืองเลือกกันเอง แล้วเสนอชื่อต่อประธานคณะกรรมการ สนับสนุนระดับเขต เพื่อออกคำสั่งแต่งตั้งต่อไป

ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับเขตกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านในระดับเขตด้วยกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเอง

(๒) จัดทำแผนปฏิบัติการรองรับแผนยุทธศาสตร์ แผนงานงบประมาณกองทุนหมู่บ้าน ในระดับเขตกรุงเทพมหานคร

(๓) จัดทำแผนงานและโครงการ เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในระดับเขต กรุงเทพมหานคร

(๔) เป็นหน่วยจัดการความรู้ เพื่อบูรณาการการพัฒนากองทุนหมู่บ้านในระดับเขต กรุงเทพมหานคร

(๕) ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหา ข้อร้องเรียน ข้อขัดแย้งของกองทุนหมู่บ้านในระดับเขตกรุงเทพมหานคร

(๖) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเขตให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานครตามระเบียบ หรือวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการสนับสนุนระดับกรุงเทพมหานครมอบหมาย

ข้อ ๑๘ ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามการดำเนินงานกองทุนชุมชนอื่นที่จะดำเนินการจัดตั้งเป็นกองทุนหมู่บ้านตามแต่กรณี โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกัน หรือเสมือนกับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอ และคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ในระยะเริ่มแรก หากประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด กรุงเทพมหานคร อำเภอ และเขต ที่ยังมีได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนและอื่น ๆ ผู้แทนคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านเป็นอนุกรรมการตามข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับต่าง ๆ สามารถดำเนินการประชุมได้โดยให้ถือว่าครบองค์ประชุมตลอดจนมีอำนาจหน้าที่ตามวรรคสามของข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ และข้อ ๑๗ ได้

เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนกลไกของท้องถิ่นในการดำเนินการพัฒนา การเรียนรู้ร่วมกัน ในการบริหารการจัดการกองทุนด้วยความสมัครใจ ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และ กรุงเทพมหานครแต่งตั้งคณะทำงาน โดยคำนึงถึงผู้แทนเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรประชาชน เครือข่ายชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติ ในท้องถิ่นที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ ด้านการพัฒนากองทุน หรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจำนวนตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยให้มีบทบาทในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด และ กรุงเทพมหานคร

หมวด ๔
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๑๙ ให้กองทุนหมู่บ้านแต่ละกองทุน มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบห้าคน ซึ่งมาจากสมาชิกโดยการคัดเลือกกันเองจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๒๐

การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้นควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านนั้น ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ออกระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ตามมติของที่ประชุมสมาชิก โดยให้คำนึงถึงหลักศาสนา วัฒนธรรม และจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ ๒๐ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้

(๑) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

(๒) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือบรรลุนิติภาวะโดยการสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๓) เป็นผู้ที่ไม่มีความประพฤติบกพร่องในศีลธรรมอันดีมีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียหายทางการเงินตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๔) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลล้มละลาย

(๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๖) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ หรือบุกรุก

(๑) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

(๒) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ ๒๑ (๓) และ (๔) ข้อ ๒๑ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับ ดูแล และจัดสรรดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

(๒) ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับ เกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

(๓) จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน หรือสำนักงานกองทุนชุมชนเมือง แล้วแต่กรณี

(๔) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก

(๕) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

(๖) พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิก หรือกองทุนหมู่บ้านอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(๗) ทำนิติกรรม สัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุนหมู่บ้าน

(๘) จัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(๙) สํารวจ และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอุตสาหกรรมครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ตลอดจนข้อมูลและการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

(๑๐) พิจารณาดำเนินการใด ๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดของสมาชิกและหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๑๑) ดำเนินการอื่นใดเพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๑๒) ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

(๑๓) รายงานผลการดำเนินการปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิกทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

(๑๔) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ดำเนินการใด ๆ ตาม (๑๐) ให้ใช้จ่ายจากเงินรายได้ของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีเงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ ๒๒ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ ๒๘ เข้าดำรงตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนหมู่บ้านจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ถูกจับสลากออกไม่ถือว่าพ้นตำแหน่งตามวาระ กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่พ้นตำแหน่งอาจได้รับคัดเลือกอีกได้

ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามวาระสอง และพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

จัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งแทนกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๘ ภายในระยะเวลาสามสิบวัน

กรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระได้รับมติจากที่ประชุมสมาชิก โดยมีคะแนนเสียงสามในสี่รับรองให้เป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อ และมีความประสงค์ที่จะปฏิบัติงานต่อไปให้มีสิทธิเป็นกรรมการกองทุนหมู่บ้านต่อไปตามวาระ

ให้กองทุนหมู่บ้าน จัดทำรายงานการประชุมและรายชื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกเสนอให้คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตทราบ

ข้อ ๒๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการกองทุนหมู่บ้าน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๔) ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

(๕) ลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๒๐ (๔) (๕) (๖) และ (๗)

(๖) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ และมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๒๐

ในกรณีที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจแต่งตั้งบุคคลจากสมาชิกเข้าดำรงตำแหน่งกรรมการกองทุนหมู่บ้านแทนก็ได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ให้นำบทบัญญัติในข้อ ๒๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับกับกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (๒) และ (๓)

ข้อ ๒๔ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เจริญญิกกองทุนหมู่บ้าน และเลขานุการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๒๕ การประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนหมู่บ้านทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและรองประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านไม่มาประชุม หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการกองทุนหมู่บ้านที่มาประชุมเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการกองทุนหมู่บ้านคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

กรรมการกองทุนหมู่บ้านผู้ใดมีส่วนได้ส่วนเสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมเรื่องนั้น

หมวด ๕

กองทุนหมู่บ้านและสมาชิก

ข้อ ๒๖ กองทุนหมู่บ้าน มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๒) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเร่งด่วนสำหรับประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๓) รับฝากเงินจากสมาชิกและจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่น เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์

(๔) ให้กู้ยืมเงินแก่กองทุนหมู่บ้านอื่น เพื่อประโยชน์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

(๕) กระทำการใด ๆ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ คุณภาพชีวิต สวัสดิภาพ และสวัสดิการของสมาชิก หรือประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๖ กองทุนหมู่บ้าน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

(๑) เงินที่คณะกรรมการจัดสรรให้

(๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

(๓) เงินที่สมาชิกลำมาลงหุ้น หรือฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) เงิน หรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนหมู่บ้านได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไข หรือข้อผูกพันใด ๆ

(๕) ดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงิน หรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๒๗ ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจากผู้ที่มิคุณสมบัติตามข้อ ๒๐ โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

การประชุมตามวรรคหนึ่ง ผู้มาประชุมจะต้องมีหัวหน้าครัวเรือนจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้ หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

เมื่อที่ประชุมกำหนดวิธีการเลือกแล้วเสร็จ ให้ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอสนับสนุนให้การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน

ในส่วนของชุมชนเมืองให้ประธานคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตเป็นผู้ทำหน้าที่แทนผู้ใหญ่บ้านตามวรรคแรก

ข้อ ๒๘ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามข้อ ๒๘ ต้องดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านต่อคณะกรรมการ หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ และเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้านให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันหลังจากได้รับเลือก

ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ ๒๘ เปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์บัญชีที่ ๑ ภายใต้ชื่อบัญชี “กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองแล้วแต่กรณี (ชื่อบ้านหรือชื่อชุมชน..... หมู่ที่..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....)” ไว้กับธนาคาร เพื่อรับโอนเงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามข้อ ๒๘ สามารถเปิดบัญชีสะสมหรือบัญชีที่ ๒ บัญชีเงินกู้ยืมหรือบัญชีที่ ๓ บัญชีเงินอุดหนุนหรือบัญชีที่ ๔ ได้ตามระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ ๓๐ สมาชิก ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองนั้น และมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

การรับสมัครสมาชิกและการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิก ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความต้องการ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองเป็นหลัก

ข้อ ๓๑ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหมู่บ้าน หรือมีเงินฝากสัจจะไว้ที่กองทุนหมู่บ้าน

ในการชำระค่าหุ้น สมาชิกอาจชำระเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนดไว้ในระเบียบ หรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๑๒ ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสมาชิก อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน นับจากวันที่กรรมการกองทุนหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่งตามวาระ เพื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และรับรองกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเลือกใหม่

วิธีการในการเรียกประชุมให้เป็นไปตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีของแต่ละหมู่บ้าน หรือชุมชนเมือง

ข้อ ๑๓ นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติ หรือขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกตามระเบียบนี้ หรือเมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจะเห็นสมควร

จากกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมใหญ่วิสามัญภายในระยะเวลาสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับการร้องขอเป็นหนังสือจากสมาชิกซึ่งเข้าชื่อกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ ๑๔ ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

สมาชิกจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลอื่นมาประชุมแทนตนก็ได้ แต่ผู้รับมอบอำนาจนั้นจะรับมอบอำนาจจากสมาชิกเกินกว่าหนึ่งรายมิได้

การประชุมคราวใดมีสมาชิมาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ให้นัดประชุมอีกครั้งหนึ่งภายในสิบห้าวันนับแต่วันนัดประชุมครั้งแรก ในการประชุมครั้งหลังถ้ามิใช่เป็นการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เมื่อมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดให้ถือเป็นองค์ประชุม

ข้อ ๑๕ สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก

หมวด ๖
การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๓๖ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ ๓๗ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน หรือเงินยืมฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติได้รายหนึ่งจำนวนไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจากเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล หรือบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) ไปใช้จ่าย เพื่อการฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน โดยกองทุนหมู่บ้านสามารถเบิกเงินฉุกเฉินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) มาเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด ตามระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกองทุนหมู่บ้าน โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ ๓๘ ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด หรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

ให้ผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านรับทราบ โดยเร็ว

การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ตามวรรคสอง ธนาคารจะเป็นผู้ทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชี ผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตามคำสั่ง และเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๑๕ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคล หรือ ทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบ หรือข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๔๐ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเก็บรักษา หรือเบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไร ตามเงื่อนไขและวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) ดอกเบี้ย และเงินตอบแทนจากผลกำไร ที่เกิดขึ้นจากการนำเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) ไปให้สมาชิกกู้ หรือยืมไปลงทุน หรือ เพื่อการฉุกเฉินจะต้องนำเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑)

(๒) ให้กองทุนหมู่บ้าน จัดทำงบการเงิน ทุกหกเดือน เพื่อจะได้รับทราบผลประกอบการ ของกองทุนหมู่บ้าน โดยรวม

(๓) ให้เบิกจ่ายดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจากผลกำไรสะสมที่เกิดขึ้นมาใช้จ่าย หรือนำไปจ่าย และจัดสรร ตามเงื่อนไข หรือระเบียบของแต่ละกองทุนหมู่บ้าน ได้กำหนดขึ้น

(๔) ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทำหลักฐานการเบิกถอนดอกเบี้ย หรือเงินตอบแทนจาก ผลกำไรจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) รวมทั้งวัตถุประสงค์ในการเบิกถอนพร้อมหลักฐาน แล้ว ปิดประกาศให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านได้รับทราบ และตรวจสอบ ณ ที่ทำการกองทุนหมู่บ้าน

(๕) การเบิกจ่ายดอกเบี้ยหรือเงินตอบแทนจากผลกำไรให้กองทุนหมู่บ้านจัดทำบ การเงิน ตามแบบที่สำนักงานกำหนด เพื่อให้ธนาคารเบิกจ่ายตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ ๔๑ การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม พร้อมเงินตอบแทนจากผลกำไร ให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จ ตามวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้หรือยืมจากเงินและดอกเบี้ย หรือผลอันเกิดจาก เงินที่ได้รับจากการจัดสรร หรือสมทบจากสำนักงาน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ยกเว้นเงินบัญชีอื่น

(๒) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้ หรือยืมเงิน หรือคอก หรือผลอันเกิดจากเงินกู้ หรือยืมจากสถาบันการเงิน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระคืนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

สมาชิกที่ประสงค์จะชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทต้องไปติดต่อขอชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อตรวจสอบเงินงวด (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร) ที่จะต้องส่งชำระคืน

ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืมทุกประเภทของสมาชิกให้กับสมาชิกจำนวนสามฉบับ

ให้สมาชิกรับเงิน (เงินต้นพร้อมดอกเบี้ย หรือเงินยืม และเงินตอบแทนจากผลกำไร) ไปฝากเข้าบัญชีออมทรัพย์ของสมาชิก พร้อมทั้งทำหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) มอบไว้กับธนาคาร เพื่อให้ธนาคารถอนเงินจำนวนดังกล่าว

ให้ธนาคารถอนเงินตามยอดเงิน ซึ่งระบุไว้ในหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) แล้วนำฝากเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑)

เมื่อธนาคารรับเงิน และหลักฐานการถอนเงิน (ใบถอนเงิน) จากสมาชิกกองทุนแล้วให้มอบหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม (ฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒) ให้กับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกนำไปเก็บไว้เป็นหลักฐานหนึ่งฉบับ และนำไปมอบให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบ หรือข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านหนึ่งฉบับ เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชี หรือดำเนินการในส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้อง ส่วนอีกหนึ่งฉบับ (ฉบับที่ ๓) ให้ธนาคารจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๔๒ กองทุนหมู่บ้านสามารถดำเนินการตามข้อ ๔๑ หรืออาจสามารถกำหนดวิธีการชำระคืนเงินกู้ หรือเงินยืม โดยการชำระคืนต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หรือชำระคืนโดยใช้บริการของธนาคารในการให้บริการในหมู่บ้านหรือชุมชน ทั้งนี้จะต้องกำหนดขั้นตอน วิธีการ ตลอดจนการบริการที่โปร่งใสเป็นธรรมแก่สมาชิก ทั้งนี้โดยให้กำหนดไว้ในระเบียบ ข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนหมู่บ้านใดมีวิธีการชำระคืนนอกเหนือจากข้อ ๔๑ และข้อ ๔๒ วรรคแรก สามารถขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการได้

ข้อ ๔๓ กองทุนหมู่บ้านสามารถกู้ยืมเงินกับกองทุนอื่นได้ เพื่อนำไปให้สมาชิกกู้ต่อไปลงทุนในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุจำเป็นเร่งด่วน หรือฉุกเฉินได้ตามวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) กองทุนหมู่บ้านที่ให้กู้ และกองทุนหมู่บ้านที่ขอกู้ต้องเรียกประชุมสมาชิกเปิดเวทีประชาคม พร้อมทั้งขอความเห็นชอบจากสมาชิก โดยชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ วงเงินขอกู้ เงื่อนไขของสัญญา ตลอดจนประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยต้องมีผู้มาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และให้มีผู้แทนคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขต มาเป็นผู้สังเกตการณ์ด้วย

(๒) จัดทำสัญญากู้เงิน และมีหนังสือถึงธนาคารที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือให้โอนเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ให้กู้ (บัญชีที่ ๑) ไปยังบัญชีกองทุนหมู่บ้านที่ขอกู้ (บัญชีที่ ๑)

(๓) มีหนังสือแจ้งคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ เพื่อคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ หรือระดับเขตจะได้แจ้งให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร และคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรือกรุงเทพมหานครแจ้งให้สำนักงานได้ทราบเป็นลำดับ

ข้อ ๔๔ ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนค้ำเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ หรือข้อบังคับที่กองทุนหมู่บ้าน กำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาด หรือค้างชำระเว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน อาจพิจารณายกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่น ๆ ตามระเบียบที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีที่พบปัญญาดูตามความในหมวดนี้ชัด หรือแย้งกับหลักศาสนาของสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ และรูปแบบในการใช้ประโยชน์จากเงินกองทุนหมู่บ้าน และการกำหนดผลตอบแทนใช้คืนกองทุนหมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับหลักศาสนาของสมาชิกนั้นได้

หมวด ๓

การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ ๔๖ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด และจัดทำรายการรับ - จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง และแจ้งให้สมาชิกทราบ รวมทั้งให้จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปีรายงานต่อคณะกรรมการอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี และการพัสดุ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของสมาชิกเป็นหลัก

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ตามที่เห็นสมควร ในการนี้ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ

ให้ผู้ตรวจสอบตามวรรคสาม จัดส่งผลประกอบการและงบการเงินให้สำนักงาน และแสดงความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี (วันที่ ๓๑ ธันวาคมของทุกปี)

ข้อ ๔๗ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จัดทำงบการเงินพร้อมทั้งรายละเอียดประกอบตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดภายในระยะเวลาหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของทุกปี

ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สรรหาผู้ตรวจสอบบัญชีของกองทุนหมู่บ้านเสนอต่อที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี เพื่อขอความเห็นชอบในการทำหน้าที่ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้จ่ายเงิน และทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน โดยให้แสดงความคิดเห็นเป็นข้อวิเคราะห์ว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใด และให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบบัญชีต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสมาชิก และสาธารณชน

ข้อ ๔๘ การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีบัญชีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด

การจัดสรรกำไรสุทธิบัญชีที่ ๑ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน หมู่บ้าน และชุมชน โดยให้จัดสรรเป็นเงินสมทบกองทุน เงินประกันความเสี่ยง และเงินอื่นตามระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

หน้า ๒๓

เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๓๘ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ทั้งนี้ ห้ามมิให้จัดสรรกำไรสุทธิตามส่วนการถือหุ้นของสมาชิก สำหรับเงินสมทบกองทุนและเงินประกันความเสี่ยงให้คงไว้ในบัญชีที่ ๑ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอาจกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ ในการจัดสรรกำไรสุทธิของบัญชีที่ ๑ เพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ และมาตรา ๓๑ วรรคแปด แห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ตามมติที่ประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๒ จึงออกระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของข้อ ๔๑ แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“(๑) เงินกู้ หรือเงินลงทุนทุกประเภท ซึ่งให้กู้หรือยืมจากเงินและดอกเบี้ยหรือผลอันเกิดจากเงินที่ได้รับจากการจัดสรร หรือสมทบจากสำนักงาน ให้ผู้กู้ หรือผู้ยืมชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ยกเว้นเงินกู้ยืมอื่น”

ประกาศ ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒

กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๕

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ และมาตรา ๓๑ วรรคแปด แห่งพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้มีมติคราวการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕ ให้วางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๓๗ แห่งระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๓๗ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวน **สามหมื่นบาท**

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน **เจ็ดหมื่นห้าพันบาท**

การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน หรือเงินยืมฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอนุมัติได้รายหนึ่งจำนวนไม่เกินหนึ่งหมื่นห้าพันบาทจากเงินที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล หรือบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) ไปใช้จ่ายเพื่อการฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน โดยกองทุนหมู่บ้านสามารถเบิกเงินฉุกเฉินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้าน (บัญชีที่ ๑) มาเก็บรักษาไว้เป็นเงินสด ตามระเบียบข้อบังคับหรือข้อกำหนดของกองทุนหมู่บ้าน โดยวงเงินสดที่เก็บรักษาประจำวันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุม ซึ่งมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า **สามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด**”

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

กิตติรัตน์ ณ ระนอง

ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวประคอง เจนคุณาววัฒน์

การศึกษา

- ปริญญาตรี - บธ.บ. - การบัญชี จาก วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
- ปริญญาตรี - บธ.บ. - การจัดการทั่วไป จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปริญญาโท - บธ.ม. - บริหารธุรกิจ (การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม)
จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง

หน้าที่ความรับผิดชอบ

- หัวหน้าแผนกวิชาการบัญชี
- หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
- ประธานผู้รับผิดชอบหลักสูตรปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี

หน้าที่พิเศษ/ประสบการณ์

- กรรมการพิจารณาการเปิดสาขาวิชาของโรงเรียนเอกชน ประจำสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1

- วิทยากร บัญชีกองทุนหมู่บ้าน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง
- อาจารย์พิเศษ โรงเรียนลำปางพาณิชยการและเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง
- อาจารย์พิเศษ โรงเรียนลำปางเทคโนโลยี จังหวัดลำปาง
- อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยการอาชีพเกาะคา จังหวัดลำปาง
- ที่ปรึกษาภาควิชาการบัญชีโรงเรียนลำปางพาณิชยการและเทคโนโลยี
- ที่ปรึกษาด้านการจัดการชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
- ประธานชมรมตัวแทนบริษัทนิคมพานิชลำปาง จำกัด
- ประธานกองทุนหมู่บ้าน บ้านหนองจอก ต.ท่าผา อ.เกาะคา จ.ลำปาง
- ประธานโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ
- ประธานเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านตำบลท่าผา อ.เกาะคา จ.ลำปาง

อื่น ๆ

- ศิษย์เก่าดีเด่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง ปี 2556
- บริจาคโลหิตสภากาชาดไทย จำนวน 52 ครั้ง

ผลงานวิชาการการเขียนหนังสือเรียน

- 2200-1002 การบัญชีเบื้องต้น 1
- 2200-1003 การบัญชีเบื้องต้น 2
- 2201-2002 การบัญชีห้างหุ้นส่วน
- 3201-2003 การบัญชีต้นทุน 1
- 3201-2004 การบัญชีต้นทุน 2